

Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 3 — 1967 JULKAISIJA - UTGIVARE: TURKU-SEURA, ÅBO SAMFUNDET r.y.

1:25

**Turussa
kymmenen
mukavan
palvelun
konttoria**

TURUN SÄÄSTÖPANKKI

**Tio kontor
till er
tjänst**

SPARBANKEN I ÅBO

**Nuorekasta muotoilua —
korkeata laatua**

EDUSTAA SVEITSILÄINEN LAATUKELLO

TISSOT

KELLOVALIKOIMAMME ON PARHAIMMILLAAN
TYYLİKÄS — EHDOTTOMAN VARMA — EDULLINEN
TERVETULOA VALITSEMAAN OMANNE

Kauppatorin varrella — KAUPPIASKATU 9 A

Ensimmäiset asuvat jo, toiset muuttavat — entä Te ?

SUIKKILAN

asumalähiön talot valmistuvat hyvää vauhtia —
joko Teillä on asuntosäästämissiili KOP:ssa ja
asunto merkittynä?

Huoneistoja esittelevät ja asuntosäästämistilejä
hoitavat kaikki Turun alueen konttorimme.

Säästä puolet
pankki lainaa
toisen puolen

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

Rakentaa:

URAKOITSIJAT OY

Turku, Humalistonkatu 18, puh. vaihe 29 229

HALUATTEKO ASUA RAUHALLISELLA PAIKALLA – LÄHELLÄ KESKUSTAA

Nyt Teillä on siihen tilaisuus! Voitte valita Teille parhaiten sopivan asunon viihtyisiltä ja rauhallisilta asuntoalueiltamme HANNUNNIITUSTA taikka UITTAMO–ISPOISISTA.

Käykää tutustumassa rakennussuunnitelmiimme!

UITTAMO–ISPOINEN asuntoalueelle tulevasta kahdesta viimeisestä pistetalosta **Asunto Oy Pitkäsalmi** vielä saatavana seuraavia huoneistoja:

2 h+k	52,0 m ²	30.610,— — 31.500,—
2 h+k	53,5 m ²	31.870,—
3 h+k	65,0 m ²	37.870,— — 38.430,—

Talot valmistuvat jouluk. -67 ja tammikuussa -68.
Yhtiövastike 1:25/m². Lainoitus n. 17 %.

ASUNTOSÄÄSTÄJÄT! Seuraavista rakennusvaiheista **Asunto Oy Ratsumies** ja **Asunto Oy Rustholli** voitte merkitä haluamanne huoneistotyytit Postisäästöpankista, Yliopistonk. 21 puh. 332 444.

Asunto Oy Ratsumies valmistuu loppuv. -68.
Asunto Oy Rustholli valmistuu vv. 69–70 vaiht.

HANNUNNIITUN kysytyn asuntoalueen viimeiset pistetalot **Asunto Oy Virtuvuoren** kaksi taloa valmistuvat ensi keväänä. Näistä vielä merkittävänä:

2 h+k	50 m ²	28.826,— — 32.783,—
3 h+k	66 m ²	35.435,— — 40.648,—
3 h+k	68 m ²	37.364,— — 42.668,—

Talot valmistuvat helm- ja huhtikuussa -68.
Yhtiövastike 1:70/m². Lainoitus n. 15 %.

Rakennamme myöskin **rivitaloasuntoja** Hannunniitulle:

Asunto Oy Isorasi

4 h+k	101,0 m ²	61.200,—
5 h+k	119,5 m ²	72.600,—
6 h+k	119,5+51 m ²	80.300,—

Yht.v. 180/m². Lainoitus n. 15 %.
Talot valmistuvat helmik. ja huhtikuussa -68.

ASUNNONTARVITSIJAT — KÄÄNTYKÄ LUOTTAMUKSELLA PUOLEEMME!

RAKENNUSTOIMISTO A. PUOLIMATKA OY

Eerikinkatu 6 b. - Puh. 335 111

Vaatturipuku

- on edustava
- ehdottoman tyylikäs
- tehty Teitä varten
- ryhdikäs loppuun asti

Jokainen neulanpisto taattua vaatturityötä

K. KETOLAN VAATTURINLIIKE OY

Multavierunkatu 1 D - Puh. 14 277

OIKEIN HYVÄ OLUT TEHDÄÄN TURUSSA

se tiedetään kaikkialla

Kultamitalitkin siitä kertovat
— niitä on jo 12

Auran kultaiset oluet
AURA EXPORT A III
viinituot
BAYERN A III
tunnettu olut
ravintoloissa ja
alkon myymälöissä

AURAN PANIMO OY Turku

Suomen Turku

ÅBO, VÅR STAD

N:o 3 - 1967

SUOMEN TIE

Turkulaiset saavat tänä syksynä tutustua tavallista mittavampaan erikoisnäyttelyyn, kun Suomen itsenäisyysjuhluvouden neuvottelukunnan, Suomen museoliiton ja Turun kaupungin historiallisen museon järjestämä näyttely "Suomen tie" syyskuun 6. päivänä avattiin Turun linnassa. Näyttelyn pääaiheena on Suomen itsenäisyyden kehitys, mikä näyttelyhuoneistossa projisoidaan Suomen kansan kulkemaksi tieksi. Erikoisen huomion on kohdistettu kaikille itsenäisyyspyrkimyksille tai muulla tavoin itsenäisyyteen vaikuttaviin toimenpiteisiin, sekä maamme erikoisasemaan muuhun valtakuntaan nähden sekä Ruotsin vallan että Venäjän vallan aikana.

Kysymyksessä on kiertävä näyttely, jonka runko myöhemmin lähetetään Vaasaan, Ouluun, Jyväskylään, Tampereelle ja Joensuuhun. Kierros alkoi kuitenkin Turussa, koska katsottiin, ettei sopivampaa paikkaa valtakunnallisille avajaisille ole kuin Turun linna. Linnassa näyttely on sijoitettu pääosan keskeisimpiin tiloihin, joissa käytettävissä on yhteensä kymmenen huonetta. Näyttelyn laajuutta kuvaa se seikka, että alustavan ohjelman ensimmäisessä osikossa puhutaan Suomen asuttamisesta, kun taas viimeinen koskee Suomen liittymistä Eftaan. Kuvien ja karttojen lisäksi on esillä myöskin esineitä, ja niitä on lainattu mm. Tukholmasta ja Suomen kansallismuseosta. Erikoisuuksien joukossa on miekka, jolla Juhana Fleming teloitettiin Turun raatihuoneen edustalla marraskuun 10. päivänä 1599.

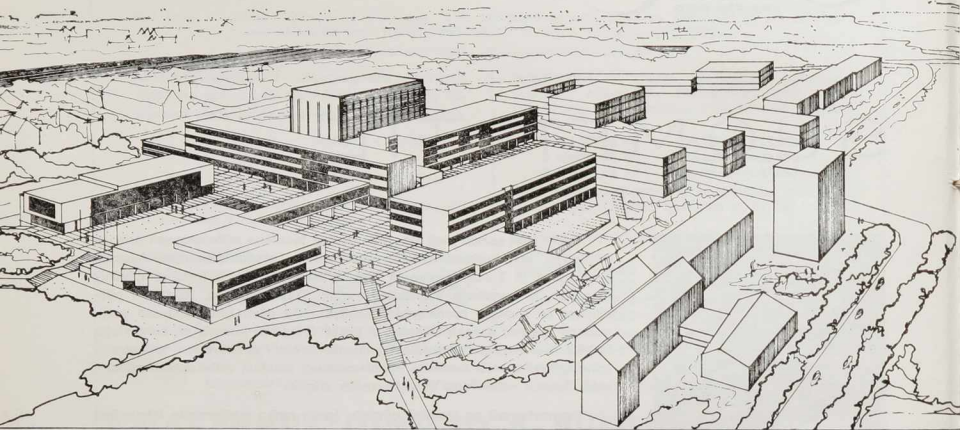
Näyttely on maksutta avoinna yleisölle syyskuun 7.–24. päivinä kello 10–20. Yhteistyössä Turku-seuran kanssa järjestää Historiallinen museo näyttelyn aikana Turun linnassa kolme esitelmätillaisuutta. Keskiviikkona syyskuun 13. päivänä kello 19 kertoo professori Päiviö Tommila itsenäisyytemme edellytyksistä ja keskiviikkona syyskuun 20. päivänä kello 19 puhuu professori Sven Lindman ruotsiksi aiheesta "Kungavalet i Finland 1918" (Kuningasvaali Suomessa 1918). Näyttelyn viimeisenä iltana, sunnuntaina syyskuun 24. päivänä kello 19 esitelmöi professori Reino Lento aiheesta "Elintarviketillanne Turussa itsenäisyytemme aamunkoitteessa". Myöskin esitelmätillaisuuksiin on pääsy vapaa.

C. J. Gardberg

SUOMEN TURKU

ÅBO,
VÅR STAD

Päätoimittaja — Chefredaktör: Erkki Vuori, puh. — tel. 19 575
Toimitussihteeri — Redaktionssekreterare: Heimo Kallio, puh. — tel. 16 211
Ilmoituspäällikkö — Annonschef: Paavo Suominen, puh. — tel. 11 859
Taloudenhoitaja — Ekonomichef: Risto Laine, puh. — tel. 334 290
Levikkipäällikkö — Distributionschef: Niilo Pihlanto, puh. — tel. 334 410
Toimituskunta: — Redaktionsråd: C. J. Gardberg, Kr. Gräsbeck, Olli Kestilä, Eino Lehtinen, Eero Numerla, Toivo T. Rinne, Arvo Suominen, Ole Torvalds
Toimitus — Redaktion: Yliopistonk. — Universitetsg. 29 a, puh. — tel. 16 211

Turun Yliopiston rakennukset ja suunnitelmat Yliopistonmaalla: Kuvassamme näkyvien jo olemassaolevien yliopistoteknisten (vasemmalta: kirjasto, luonnontieteiden talo, hallintorakennus, fysiikan ja kemian laitos, Wiuhurin fysiikan tutkimuslaitos sekä etualalla oikealla yliopilaskunnan rakennukset hahmoiteltuina) lisäksi on parhaillaan rakenteilla Vesilinnan vireen sijoitettu "Luonnontieteiden talo II", johon tulee sijoitettavaksi matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan laitostiloja sekä n. 900 hengelle tarkoitettu luontosaliitilat, kokonaisuus n. 42.000 m², samoin kuin Wiuhurin fysiikan tutkimuslaitoksen laajennus, n. 2.300 m². Kuvassa taempana oikealla näkyvät rakennukset esitetyt arkkitehtien mielikuvaa kasarmialueen tulevasta käytöstä. Yliopistonmaahan lisärakennusten akkidehtinä on edelleen Aarne Ervi, joka tähänastisetkin rakennukset on suunnitellut.

Parallaan on edelleen rakenteilla Yliopistonmaahan välittömässä läheisyydessä, Henrikinkatu 3:ssa, humanistisen tiedekunnan laitoksia varten varattu rakennus, brutttilavuus n. 13.900 m². Arkkitehtinä Aarne Ehojoki.

TURUN YLIOPISTO RAKENTAA

Kohta puolen vuosisadan ajan Turku on voinut käyttää "arvokasta" yliopistokäytöstä. Viimeksi, jota vaille se oli saanut olla lähemmäs sata vuotta, kun valtionyliopisto Turun palon jälkeen v. 1828 vietiin Helsinkiin. Åbo Akademien ja kaupunkimme muiden korkeakoulujen merkitystä väheksymättä voimme sanoa, että ensi sijassa Turun Yliopisto on kansan tietoisuudessa muodostunut tämän yliopistokaupungin tunnukseksi. Monikan ei ole tullut ajatelleeksi, että näin on ollut siitä huolimatta, että toimintansa kolmen ensimmäisen vuosikymmenen ajan yliopistomme oppilasmäärä jäi vielä alle 500!

Vasta suyslukukaudella 1952 tämä määrä ensi kerran ylitti. Viimeksi mainittuna vuonna yliopistossa oli kolmisenkymmentä professoria ja

**Yliopistonsihteri
OLAVI RYTKÖNEN**

puolensataa muuta opettajaa. Nykyisin yliopistossa on n. 6.000 opiskelijaa, 75 professoria, 41 apulaisprofessoria, 50 lehtoria tai vastaavaa ja parisensataa muuta päätoimista opettajaa.

Entä lähtötilaus? — Korkeakoulun laatu on ollut erittäin hyvä. On nimittäin toteutettavissa keskeisissä valtakunnallisissa suunnitelmissa, jotka on laadittu opetusministeriön ja Turun Yliopiston omalta osaltaan on pääpiirtein hyväksynyt, yliopistossa tulisi v. 1981 olla hieman yli 10.000 opiskelijaa ja päätoimisten opettajien luku lähes kolminkertaisesti noustun tällöin n. 900:aan. Muuta henkilökuntaa (hallinto, tutkimuslaitokset, teknillinen henkilökunta, laitosten ja kiinteistöjen apuhenkilökunta) tulotaisiin niin ikään lisäämään kolminkertaiseksi nykyisestään eli 1800–1900:aan. (Lohdutus niille veron-

maksajille, jotka surevat kaupungin tunnetusta Ison-Helkiiän kaupasta yliopistolle maksamaa vuosikorkoa — nykyisin n. 1,5 milj. markkaa; edellämaituitujen suunnitelmien toteutuessa yliopiston palkkalbudjetit myös kolminkertaisuus noustun sen mukaisesti jonnekin 40 milj. markan vaiheille. Tämä merkitsee kaupungille puhdasta verotuloa viitisen miljoonaa markkaa vuodessa kaiken sen lisäksi mitä yliopisto kymmeniintuhansine yliopistolaisine muuten tuo Turulle tuloa!)

Mistä tilat 15.000 hengen yliopistoyhdyksinnalle ja sen laitoksille?

Yliopiston kiinteistöt käsittävät tällä hetkellä lääketieteellistä tiedekuntaa ja kaupungin ulkopuolella olevia laitoksia lukuunottamatta n. 110.000 m², jotka valmistuivat Yliopistonmaalle vv. 1954 ja 1958 ja oli suunniteltu 2.500–3.000 yliopilasta varten. Edellämaituitun korkeakoulujen kehittämislain perusteena olevia lukuja ohjeena käyttäen pitäisi yliopistolla sen kehittyä suunniteltuun kokoonso puoleentoista vuosikymmenen kuluttua olla käytettävissään (jälleen ilman huok tiedekuntaa) n. 370.000 m² eli lisäystä nykyiseen n. 260.000 m², josta vajaat 60.000 m² parhaillaan ovat rakenteilla Yliopistonmaalla ja sen välittömässä läheisyydessä. Nykyinen yliopistolaite käsittää nelisen hehtaaria Yliopistonmaalla ja saman verran lääketieteellisen tiedekunnan ja yliopistollisen keskussairaalan vaiheilla sekä pienen "platin" maata yliopistolatalon asuinajana, kaikkiaan siis alle 10 ha. Lehdistön uutisista lienevät useimmille tuttuja maamme uusien yliopistojen aluevaraukset: Tampere 400, Oulu 500, Kuopio 900 ha (josta varsinainen — 2 tiedekunnan ja n. 3.000 yliopilasta — korkeakoulun alue n. 350 ha) jne. Samaan tapaan ulkomailta: Kymmenen vuoden perusteellisen valmistelun jälkeen on Saksassa, Westfalenin tiheästi kansoitetulla teollisuusalueella, aloittanut toimintansa 10.000 yliopilasta käsittäväksi suunniteltu Bochunin yliopisto, aluevaraus 700 ha. Lukuja muuta esimerkkejä voisi luella. Mistäpä tällaisia alueita saisi Turun Yliopistolle sitä muualle muuttamatta tai pistomatt! Tilanne ei kuitenkaan ole niin toivoton kuin miltä se edelläolevien esimerkkien valossa voisi näyttää. On nimittäin otettava huomioon, että mainittu aluevaraus sille on kaikille yhteistä, että sanottuilla alueilla on suunniteltu sijaittaviksi yliopistoyhdyksinnat kokiineen: laitoksineen, yliopilastien ja henkilökunta-asuntoineen, huolto-laitoksineen kauppoineen ja muine liiketoimineen ja näiden vaatimine lisäalueineen.

Sa seikka, että Turun Yliopiston nykyiset rakennukset sijaitsevat yhteisissä kaupungin "sydämissä", antaa mahdollisuuden ratkaisuun, jossa hehtaarien satalukuja voidaan esimerkinä luetteluista huomatta-

vasti pienentää. Yliopistollahan näet on tavallaan koko Turun kaupunki "huoltoalueenaan", joten lisäaluetta tältä osin tarvitaan vähemmän. Voidanki siis päästä ratkaisuun, joka sallisi Turun Yliopiston kehittämisen kerroituissa puitteissa? Tämä näyttää mahdollisella: Olemassaolevien suunnitelmien puitteissa on Yliopistonmaahan lähin ympäristö kaupungin asemakaavassa jo varattu yliopistokäyttöön, välittömästi Yliopistonmaahan alla sijaitsevan ns. Suomen kasarmien alueen (n. 10 ha) saaminen yliopiston lisäalueeksi näyttää todennäköiseltä, aivan lyhyen matkan päässä tästä on yliopilaskunta saamassa alueen yliopilaskylän rakentamista varten (22 ha), lääketieteellisellä tiedekunnalla ja yliopistollisella keskussairaalaalla näyttää olevan mahdollisuudet "takamaat" mukautuuttuina 20–30 ha:n lisäalueisiin myös välittömässä ympäristössään. Kaiken tämän huomioon ottaen ja jos, kuten niin ikään on astuvasti suunniteltu, yliopisto Aurajoki-varresta voi saada lisäaluetta riittävästi, näyttäisi mahdolliselta, että Turun Yliopisto — vapaan kansan lahja vapaalle tietelle — tarvitsematta uhrata nykyistä, lahjavaroja rakennettua, yleisesti harvinaisen kauniiksi ja käyttökelpoiseksi tunnettua yliopistokompleksiaan, vo laajentua riittävin mittoin suhteellisen yhtenäisellä alueella. Onhan sillä vielä reservini käytettäväksi lahjaksi saamansa Wanhallinnan Kartano (n. 70 ha) vain 5 km:n päässä Yliopistonmaasta, suunnitellun laajennusalueen suunnassa. Edelläkaavallitu ratkaisu olisi onnellinen sikälikin, että yliopisto sen puitteissa säilyttäisi välittömän yhteytensä Turun kaupunkiin, sen laitoksiin ja asukkaisiin. Yhä useammin näkee esitetävän enälvksiä kaupunkiyhdyksinnasta erillään olevien ns. campusyliopistojen joutumisesta henkisesti eristetyiksi, yhteiskunnasta vierantuntuiksi laitoksiksi.

TURUN-PÄIVÄ 17. 9.

Kaupungin asettamassa Turun-päivän toimikunnassa, jossa Turku-seuralakin on edustajansa, on monena vuotena todettu, että kaikkea sitä aineita, joka liittyy kulloinkin vallitsevaan teemaan, on vaikeata saada supestitaikaan mahtumaan yhden päivän puitteisiin.

Tänä vuotena vihdoin tapahtui reppästä, kun aiheeksi oli valittu "Turku rakentaa". Vaikka ohjelman otettiin vain yksi talonviikkinen ja kaksi alaa edustavaa näytelä, olivat — kun entiset totut "runkorimet" on myös hoidettava — kaikki avaukset yhtenä päivänä liika.

Vapaat kaupungin museoissa käynnit ja maksuton kuljetus kaupungin busseissa ja raitiovaunuissa ovat vain sunnuntain 17. 9. ohjelmassa, mutta muuten on päivien runko seuraava:

LAUANTAINA 16. 9. 67

Klo 17 Turun-päivän ja Erik Bryggmanin muistonäytellyn avaus Taidemuseossa, kaupunginjohtaja Väinö J. Leino. Avustaa Turun musiikkiopiston kamariorkesteri. Näytellyä avoaino 15. 10. 67 asti museon aukioloaikoina: arksin 10–16, pyhäisin 12–16, maanant. suljettu. Illallakin on tilaisuus tutustua näytellyn ainiakin keskiviikkoihin klo 18–20.

SUNNUNTAINA 17. 9. 67

Klo 9 kiertolajeluja ja 1 mk Turun rakennustyömaille linja-autoilla Kaupporilla.

Klo 10 Juhla jumalanpalvelus Tuomiokirkossa, saarnaa tuomiorovasti Lauri Huovinen.

Klo 12 Väinö Aaltosen museon vihkiminen, apulaiskaupunginjohtaja Ahti Näykkä. Avustaa Turun musiikkiopiston kamariorkesteri. Edustella paljastetaan "Myrsky"-veistos.

Klo 13 Turun yliopiston ja sen yliopilaskunnan rakennus suunnitelman esittely TY:n luentosalissa IX, prof. Atte Meretoja.

Klo 15 "Turku rakentaa"-näytellyn avaus Konserttitalossa, kaupvalti. puhejohtaja Johannes Koikkalainen. Esitelmia: Turun yleiskaavan suunnittelija prof. Olli Kivinen ja fil. tri C. J. Gardberg. Avustaa Turun Kaupunginorkesterin puhallinyhtye. Näytellyä avoaino 24. 9. 67 asti klo 16–20. Ryhmät voivat sopia käynneistä muulloinkin.

Klo 17 Turun Kaupunginorkesterin Turun-päivän konsertti Konserttitalossa, joht. Paavo Rautio.

Klo 19 ulkoilmakonsertteja Sampoalinnassa, Porthanin ja Boren puistoissa.

Klo 20 Ilotulitus Sampoalinnassa.

TOIMINNANJOHTAJA VAIHTUU

Sen johdosta, että toukokuun 1. päivästä 1964 toiminnanjohtajan tehtäviä hoitanut valtiot. maist. Juhani Laurila on anoutunut eroa toimesta muihin tehtäviin siirtymisen takia, Turku-seuran hallitus on kesäkuun 12. päivänä pitämässään kokouksessa päättänyt valita toimeen syyskuun 1. päivästä 1967 lukien hum. kand. Risto Laienen. Uuden toiminnanjohtajan osoite on Maariank. 4 E:n puhelinnumero 334 290.

Kaupunginarkkitehti A. S. SANDELIN:

WÄINÖ AALTOSEN MUSEORAKENNUS

Jo rakennusvaiheen aikana tuotiin runsaasti Wäinö Aaltonen teoksia uuden museon suoliin. Tässä erään näyttelyhuoneen nurkkaus.

Verkkään vierii Aurajoki merta kohden, sen ranta-
milla on tehty ja tehdään tänään kulttuurihisto-
riaa, rakennetaan uutta, katsotaan taakse ja eteen, ele-
tään". Näin luettiin turkulaisen päivälehdessä palstoilta
melkein täsmälleen viisi vuotta sitten syyskuussa 1962
Turun teatteritalon valmistumisen yhteydessä ja samaa
sanontaa voidaan käyttää nytkin Wäinö Aaltonelle omis-
tetun museon avatessa ovensa yleisölle. Silloin ei vielä
tiedetty, että muutama vuosi myöhemmin teatteritalon
välittömään läheisyyteen tulisi nousemaan toinenkin
taiteelle vihitty huomattava luomus. Tosin oli jo täl-
löin keskusteltu museon aikaansaamisesta Turkuun,
mutta varsinaisiin toimenpiteisiin ei vielä ollut ryhdytty.
Vasta seuraavan vuoden talousarvioon merkitsi kaupun-
ginvaltuusto ensimmäisen määrärahan ja lopullinen
päättös museon perustamisesta sekä paikan varaami-
sesta tehtiin valtuuston kokouksessa 2 p:nä maaliskuuta
1964.

50-luvun alkupuolella, jolloin kaupunginteatterille et-
sittiin paikkaa, oli Urheilupuiston ja Aurajoen välisellä
alueella vanhojen puurakennusten rykelmä, n.s. maka-
siinikortteli. Samalla, kun rakennuspaikka varattiin täältä
teatteria varten, edellytettiin muidenkin julkisten raken-
nusten rakentamista alueelle. Aittakadun itäpuolelle on-
kin nyt valmistumassa valtion virastotalo ja Wäinö Aal-
tonen museo on kolmantena reunustamassa Itsenäis-
sydenaukiota, joka valmiina tulee olemaan Turun edus-
tavimpia.

Museolle varattu tontti oli akateemikko Aaltonen
miehestä tarkoitukseensa erittäin sopiva. Yhteis-
työssä arkkitehtitoimisto Irma ja Matti Aaltonen kanssa
laati akateemikko alustavan suunnitelman tontin raken-
tamiseksi. Jo tässä vaiheessa syntyi ajatus museon laa-
jentamisesta tulevaisuudessa. Laajennusosaan kaavail-
tiin sijoitettavaksi Biologinen Museo ja kaupungin Ak-
vaario. Lopullisia piirustuksia laatiessaan ovat suunnit-
telijat Irma ja Matti Aaltonen ottaneet tämän mahdol-
lisuuden huomioon.

Museorakennus on suunniteltu maaston luonnollista
kaltevuutta seuraten neljään eri korkeustasoon, joiden

keskimääräinen korkeus on n. 1,0 m. Pääsisään-
käynti johtaa aulaan, missä on lippukassa ja yleisön
vaatetilat. Aulasta päästään sisäpihan ympärille suun-
niteltuun intendenttisiipeen, varsinaiseen museoraken-
nuksen ja sen osana olevaan, yksityisiä taidenäytte-
lyitä varten varattuun näyttelyhuoneistoon sekä kah-
vioon, luentosaliin ja tulevaisuudessa rakennettavaan
Biologiseen Museoon ja Akvaariorakennukseen.

Intendentin siipirakennuksena mainittu tila sisältää
kanslian ohella kaksi pientä tutkijanhuonetta, arkisto-
huoneen, kirjastohuoneen, takkahuoneen ja jonkinver-
ran varastotilaa sekä siivous- ja toilitiloja. Kaikki
nämä tilat rajoittuvat sisäpihaa kiertävään käytävään,
josta myös on pääsy suoraan museopuolelle. Kirjasto-
ja takkahuone järjestetään sisustuksineen samanlai-
seksi, kuin Wäinö Aaltonen Kulosaareissa sijainneessa
atelierirakennuksessa olleet tilat ja siellä ollut kirjasto,
joka on muodostunut mestarin n. 50 vuoden keräilyn
tuloksena, siirretään tänne.

Museo-osan muodostavat ala- ja ylägalleriat, jotka
ovat tarkoitettut pienoisteostoksia, maalauksia ja
grafiikkaa varten sekä keskeisesti sijaitseva veistos-
halli suurempia veistoksia varten. Kokoelmiin tässä yh-
teydessä lähemmin puuttumatta todettakoon, että ne
sisältävät pääosan mestarin tuotannosta. Yksityisiä
näyttelyitä varten varattu n. 250 m²:n suuruisen tila tu-
lee osaltaan helpottamaan mahdollisuuksia taidenäyte-
lyjen järjestämiseksi kaupungissamme.

Museo- ja näyttelytilojen alapuolella kellarikerrok-
sessa on laajat varastotilat, johon johtaa ajoramppi.
Tavarat (veistokset ym.) siirretään varastosta hydrauli-
sen nosturin avulla veistos- ja näyttelyhalliin. Osa
varastotiloista tullaan käyttämään kaupungin taideteos-
ten kunnostamis-, luettelointi- ja varastoimispaikkana.

Toisessa kerroksessa sijaitseva luentosali on tarkoi-
tettu lähinnä taide- ja kulttuuritilaisuuksia varten.

Kahvio aulan yhteydessä on paitsi museossa kävi-
jöitä varten ajateltu eräänlaiseksi jokirantakahviksi ja
sitä varten on sille kesäkäyttöön varattu myöskin ulko-
tilaa museon edessä olevalta terassilta.

Tontin taustassa korkealla kalliolla ovat museoon
liittyvät kaksi asuntoa, joiden edessä olevalta terassilta
avautuu kaunis jokinäkö.

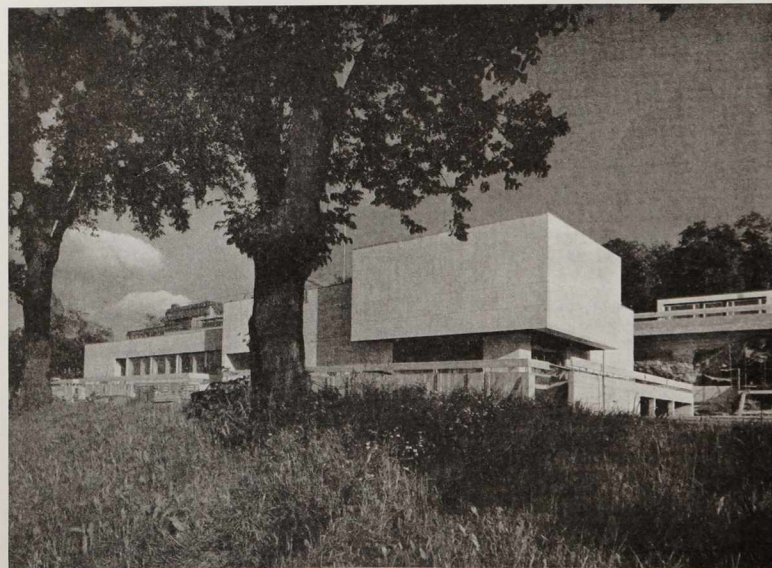
Museorakennuksen tilavuus on 16.548 m³ ja arvioidut
rakennuskustannukset 3.100.000 mk. Kerrosala on 2.305
m². Rakennuspiirustukset on, kuten edellä mainittiin,
laatinut arkkitehtitoimisto Irma ja Matti Aaltonen, ra-
kennuspiirustukset insinööritoimisto Veijo Koli, LVI-
suunnitelmat dipl.ins. A. Kostia ja sähkösuunnitelmat
ins. tsto Nissinen.

Rakennuspaikalla aloitettiin kallion louhinta loka-
kuussa 1965. Rakennustyöt on suoritettu kaupungin
talorakennusosaston toimesta omatoimisena työnä ja
vastuunalaisena työnjohtajana on toiminut rakennus-
mestari V. Niemi. Putki- ja sähkötyöt on kaupungin tek-
nilliset laitokset suorittanut.

Suurempia alaurakoita ja hankintoja ovat toimitta-
neet:

Ilmanvaihtolaitteet: Suomen Puhallintehtä. Puura-
kenteiset ovet ja ikkunat: Someron Saha Oy. Metallirakenteiset ovet ja ikkunat: Velj. Suominen Konepaja.
Vesikatot: Ikaas Oy. Julkisivutravertiini: Oy Helsingin Kivikeskus. Öölannin Kalkkivilaatat lattioihin: Oy Helsingin Kivikeskus. Huonekalut: Iskukaluste ja Artek.

Wäinö Aaltonen museo kauniilla paikallaan Aurajoen
rannalla ja myllymäen juurella.

TURKU-SEURA ÅBO-SAMFUNDET r.y.

Toiminnanjohtaja —
Verksamhetsledare

Risto Laine.
Maariank. 4 E, puh. - tel. 334 290

Svenskspråkig sekreterare —
Ruotsinkielinen sihteeri

Carl Jacob Gardberg.
Turevägen 3 A, tel. - puh. 10 852

Postisiirtotili — Postigiro
Tu 32 300.

Liity jäseneksi Turku-seuraan
Jäsenille Suomen Turku
ilmaiseksi

Bliv medlem i Åbo-samfundet
— Åbo, vär stad gratis.

Erik Bryggman 1891-1955

Lahjakuus on harvinainen luonnonoikeus. Tuskin vielä edes tiedämme, mitä arkkitehtitoimintaan kuuluu, kun ottaa huomioon, miten morille jyrkille käänöksille ja mullituksille arkkitehtuurin suunta on ollut alttiina viimeisten vuosikymmenien aikana. Erik Bryggmanin tuotannossa tällainen linja on selvästi havaittavissa. Ne sisäiset arvot, jotka luovat hohdetta suurimpaan osaan Erik Bryggmanin töistä, ovat niin ilmeiset jokaiselle, joka tajuaa arkkitehtonisia arvoja, että hänen töitään arvostettaneen yhtä suuresti kaikkien hänen kollegojensa taholta riippumatta heidän omakustamistaan aatesuunnista. Samoin ovat hänen töitensä kauneusarvot, esimerkiksi Turun hautauskappelissa, niin itsestään selviä ja tunteeseen vetoavia, että myös monet maallikot, joille rakennustaiteen tarkoitus ja keinot ovat muuten ehkä melko vieraat, osaavat antaa niille arvoa.

Erik Bryggman pysyi uskollisena syntymäkaupungilleen Turulle. Suurin osa hänen mittavasta elämäntyöstään on nähtävissä eri puolilla kaupunkiamme.

Erik Bryggman syntyi Turussa 1891. Arkkitehdiksi hän valmistui Teknillisestä korkeakoulusta Helsingissä 1916. Vuonna 1926 hän asettui lopullisesti Turkuun. Varhaisimmassa toissaan liittyi Bryggman koko Pohjois-Eurooppaa silloin hallinneeseen uusklassiseen suuntaukseen, joka sai hänestä harvinaisen hienostuneen tulkin. Tämän tyylivirtauksen edustajina valmistui hänen atelierissaan asuintaloja, huviloita sekä vuonna 1928 hotelli Seurahuone Turussa. Mutta jo seuraavana vuonna valmistuneesta Hospits Betel-rakennuksesta ovat uusklassiset piirteet hävi-

neet. Samana vuonna – 1929 – loi Bryggman Alvar Aallon kanssa Turun 700-vuotisnäyttelyn, joka lopullisesti sinetöi uuden arkkitehtuurikäsitteksen läpimurron meillä. 1930-luvun luomiskaudelta mainittakoon Paraisten hautauskappeli, Vierumäen urheilupuisto, Åbo Akademin kirjatorni sekä ylioppilaskunnantalo, elokuvateatteri Kinopalatsi ja vakuumusyhtiö Sammon talo Turussa. Seuraavan vuosikymmenen rajalla valmistui Bryggmanin ehkä maineikkain työ, Ylösnousemuskappeli Turun hautausmaalle. Kahden viimeisen vuosikymmenen aikana hän suunnitteli mm. asuntoalueen Pansioon, asuinrakennuksia ja huviloita Tur-

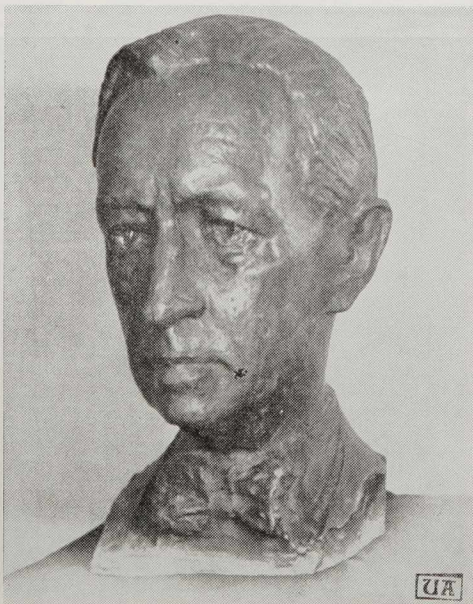
kuun ja sen ympäristöön, sairaalat Turkuun, Tammisaareen ja Mänttään, Paraisten kansakoulun, Riihimäen vesitornin.

Nykyarkkitehtuurimme johtavia mestareita, Suomen Arkkitehtiiliiton kunniajäsen, professori Erik Bryggman kuoli vähän ennen joulua 1955 lahjoittamalla elämäntyönsä elävän ihmeen.

Turun Taidemuseossa syyskuun 16. päivänä avattava näyttely on omistettu Erik Bryggmanin työlle. Näyttely on avoinna 15. päivään lokakuuta museon aukioaikoina, keskiviikkoin myös klo 18–20.

ESA PIIRONEN

Wäinö Aaltosen veistos Erik Bryggmanista, joka sai vastaanottaa sen lahjana pronssiin valettuuna Suomen Arkkitehtiiliitolta v. 1959.

Uusi, kaunis Lutherin kirkko

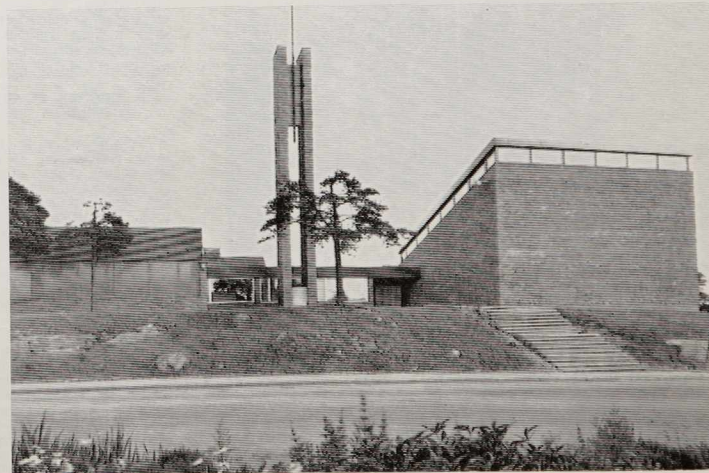

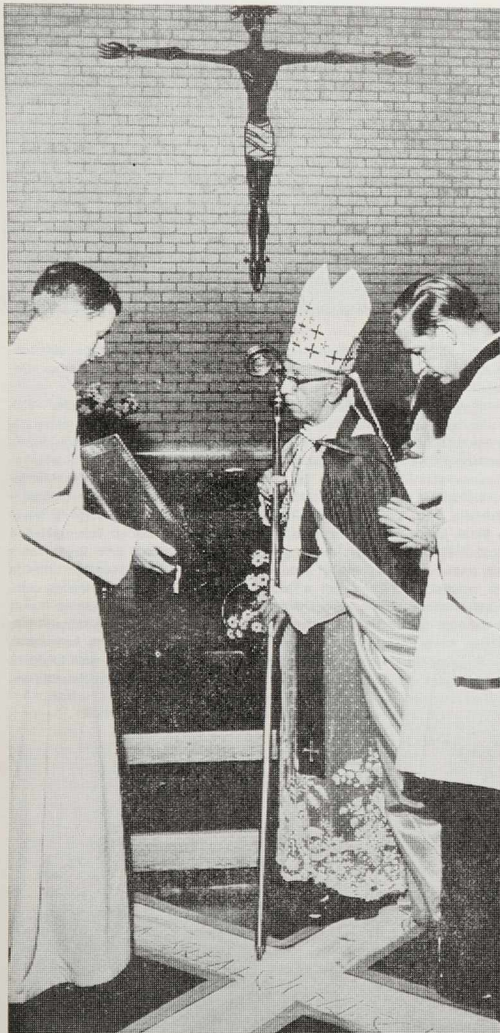
TURUN Uudet Kirkot

ERKKI VUORI

Suomen kirkkorakennusarkkitehtuurissa on Turun tuomiokirkolla ainutlaatuinen asemansa keskiajan rakennustaiteen mahtavimpana luomuksena. Saman ajan keskiaikaisia kirkkoja on maan eri puolilla kymmeniittäin, mutta niidenkin sijainnissa Ahvenanmaa ja Varsinais-Suomi ovat kärkisijalla. 1300-luvun alun kirkkoista on liitostöimien vuoksi joutunut turkulaiselle maaperälle kaksi, nimittäin Maarian ja Keärinan kirkot. Ennenkuin taas syntyi luterilaisia pysyväiskirkkoja kaupunkimme, jouduttiin jo tälle vuosisadalle. Sen alussa kohosi kummalleen Mikaelinkirkko ja 1930-luvulla Solalaisten kalliolle Martin-kirkko, molemmat oman aikautensa tyylikkää, tekisi mieli sanoa ihaistuttavia edustajia. V. 1906 valmistui Puolalanmäen länsirinteele myös lähetyskirkko Betel, joka on syytä mainita siksin, että tämän vuoden Turun-päivänä on nähtävänä Puolalanmäen taidemuseossa prof.-arkkitehti Erik Bryggmanin näyttely, miehen, joka suunnitteli Betel-kirkon tontille Turun Hospitsin talon ja samalla ratkaisi Kristiinankadun arkkitehtoonisen päättien nerokkaasti m.m. lisäämällä kirkkoon tornin. Varhaiskirkkoista ei kuitenkaan sovi unohtaa Turun linnan muurien sisällä toimineita kolmea kirkkoa, joista kaksi rakennettiin jo keskiajalla, mutta joutuivat pois käytöstä jo vuosisatoja sitten, ja kolmaskin, evankelis-luterilaiseksi kirkoksi tammikuussa 1706 vihitty, joutui pois käytöstä viime vuosisadan lopulla. Tämä kolmas linnankirkko kuitenkin entistettiin vv. 1946–51 restauroinnissa ja on uudelleen ollut taas käytössä yli 5 vuotta.

Mormoonikirkko on Turun uusista kirkkoista arkkitehtoonisesti edustavin eikä suinkaan vähiten sen vuoksi, että sen paikka on hyvin edullinen

Piispa Cobben vihki Turun roomalaiskatolisen kirkon

min puolustaa sille annettua arkkitehtitoimiston tunnustuksellista epiteettia: C. L. Engelin rakennustaiteen helmi.

Tässä kirjoituksessa on tarkoitus kuitenkin esitellä lyhyesti vain ne Turun kolme uuinta kirkkorakennusta, joiden valmistumisvaihe mahtuu vu. 1966–67 puitteisiin, runsaan puolen vuoden sisään.

MAP:N KIRKKO

Arkkitehtuonisesti edustavin on sanotuista kolmesta epäilemättä Myöhempien Aikojen Pyhien Jeesuksen Kristuksen Kirkon rakennus sen vuoksi, että sille on suotu asemakaavallisesti erinomainen paikka. Sehän sijaitsee Betanianskadun päättäneä olevalla Mäntymaunaukion kumpareella ja kadunpäätehän on aina edullinen sijaintiratkaisu. Kirkkorakennuksen suunnittelutyön ovat suorittaneet arkkitehdit Mirja ja Heikki Castrén. Se on rakennettu eri puolilta maailmaa saapuneen ja tietyistä myöhojoisista ja Suomesta kotoituneen työväen taikouvoimin ja vain sähkö-, putki-, ilmastointi-, katto- yms. erikoistyneet ovat aluraajoitusten suorittamat. Kokonaisalavuus on n. 9000 m² ja lattiapinta on ensi kerroksen kappelissa 173 m² ja pohjakerroksen juhlasalissa 460 m².

Kirkkorakennuksen seinien verho-na ulkona samoin kuin itse kirkkosalissa sisällä on Kupittaan Savi Oy:n ruskeaa preriiritilaa. Istuinpelit ovat tammea. Juhlasali näyttämöineen palvelee kirkon eri harastustoimintaa ja se luovutetaan myös urheiluseurojen tarpeisiin. Salissa voidaan suorittaa koripallo-, lentopallo- ja tennistotteluita. Rakennuksessa on lisäksi yhdeksän luokahuonetta, kolme toimistoa, kirjasto ja väestönsuojia. Kirkkorakennus valmistui ja otettiin käyttöön 18. 8. 1966 ja vihittiin tarkoitukseensa 2. 9. 1967. Vihkimisen suoritti kahdentoista apostolin neuvosin ja sen Howard W. Hunter.

P. BIRGITAN JA AUTUAAN HEMMINGIN KIRKKO

Valmistumisensa ja käyttöönottonsa puolesta on Turun roomalaiskatolinen kirkko Ursininkadun 15 A:ssa esittelyjärjestyksessä toinen. Sen vihkiminen tapahtui 5. 11. 1966. Rakennuksen arkkitehtuoniin ratkaisuun, jota on pidettävä varsin onnistuneena, vaikutti oleellisesti verrattain ahdas paikka kerratalojen keskellä. Kirkon on suunnitellut ja piirtänyt arkkitehti A. S. Sanderlin ja urakoinut rakennustöistä R. Järvinen Oy.

Kirkkosalilla ohella on rakennuksessa myös pappila ja sen kokonaisalavuus on 3250 m². Kirkkosalissa on 120 istuinsijaa ja siihen liittyy välittömästi matalampi osa, jossa on sivualltari ja kastetilaisuuksille varattu osa. Yläpuolella on urku- ja kuorolehti. Kirkkosalissa on vaaleanruskeaa tiili-, takaseinällä tammiverhous. Katto on myös verhot-

tu puulla. Oman sävynsä salille antavat hollantilaisen taitelijan J. de Visserin suuret lasimaalaukset.

Tilat jakautuvat siten, että kirkkosalissa on n. 300 m², kanslioissa n. 130 m² ja pappien asunnoissa n. 180 m². Kirkon sakaristosta päästään pappilasiiven alkutaan, jossa on kanslia- ja kokoustimistiloja. Yläkerta on tarkoitettu kolmen pappin asunnoksi, joihin liittyy yhteinen keittiö ja ruokasali.

Katolisen kirkon vihkipäivä oli piispa Cobben.

LUTHERIN KIRKKO

V. 1962 liittyi itsenäisen rekisteröity Turun Ev. Luth. Nuorisoliitto Suomen Lutherilaisen Evankeliumiyhdistykseen, jonka kanssa se oli ollut yhteistyössä aikaisemmin. Tällöin nuorisoliiton kiinteistöt Turussa Puutarhakadun 8 a:ssa siirtyivät yhdistykselle, joka tehdys- sopimuksessa veloitettiin huolehtimaan uuden kiinteistön rakentamisesta, mm. nykyaikaisen huoneiston — kirkkosalin y.m. — aikaansaamisesta Turun osaston toimintaa varten.

Uusi talo kirkkosalipäineen valmistui tänä keväänä. Asuintalon m²-tila on 27 640 ja Lutherin kirkon n. 5300 kerhohuoneineen. Kiinteistökompleksin arkkitehteina ovat olleet Tauno Salo ja Olavi Heikkilä, jotka ovat päättäneet mm. kirkon osalta käytännöllisiin ratkaisuihin. Kirkon sijainti vain on olosuhteiden pakosta katukuvassa huomauton, se kun sijaitsee pihaosassa, mutta asuintalon seinässä kadun varrella on suurehko risti, joka ohjaa kävijöitä kirkkorakennukseen ja siihen sijoitettuun vahvistamattomaan asuntoon.

Lutherin kirkossa on permannonlla 345 istuinsijaa ja parvekkeella 60. Ns. harmonikaovien avaaminen liittyy saliin kerhohuoneitien, jossa on 155 istuinsijaa, joten hartaus-tilaisuuksiin voi osallistua kaikkiaan 560 henkeä. Kirkko niinkuin kerrostalon vastaanoitettiin urakoitsijalta Turn Sadolta 25. 3. 1967 ja arkipiispa Martti Salmojoki vihki sen 10. 4. 1967.

PYHÄN RISTIN KAPPELI

Tuntuu siltä, ettei kirjoitusta voida lopettaa, ellei mainita vielä erästä seurakuntarakennusta, joka vihittään tarkoitukseensa lokakuussa 1967. Professori Bryggmanin maankuulu Ylösnousemuskappeli Turun hautausmaalla saa alueen toiseen laitaan rinnalleen Pyhän Ristin kappelin, jonka seinien sisään mahtuu kolme eri suunauskappelia ja jonka kompleksin liittyy myös krematorio. Tämän n. 12000 m² käsittävän uuden kappelirakennuksen suunnittelija on arkkitehti Pekka Pitkänen ja rakentajana Urakoitsijat Oy.

TURUN SUURI PALO

Silminnäkijän kertomus

"Pohjoismaiden kauhistuttavimmasta kaupunkipalosta", Turun miltei täydellisestä tuhosta, tuli syyskuun 4–5. päivinä kuluneeksi 140 vuotta. Turun-päivien teema "Turku rakentaa" johdattaa nykypäivän turkulaisen näkymiin, joissa kuvastuu tuhasta nousuttu kotikaupunki "tässä ja nyt". Palon kauhuista ja tuhotöistä on eloisia kuvia katkelmassa ylioppilas Immanuel Ilmonin kirjeestä ystäväilleen Adolf Ivar Arvidssonille syyskuun 10. päivästä 1827.

" — — — Olet jo kuullut, että palo alkoi Aningaisten mäellä sijaitsevasta Hellmanin talosta ja että se pääsi nopeasti kehittymään arvaamattoman rajuksi sen takia, että talossa oli suuri määrä helposti palavia aineita ja että talon väki ensi aluksi yritti salata paloa välttääkseen yleisen huomion herättämistä ym., ja edelleen sen vuoksi, että myöhemmät sammutusyritykset eivät olleet sen paremmin järkeviä kuin ripeitäkään, niin kuin täällä aina on ollut laita — — — siksiä minun ei tarvitsekaan siitä laajemmin kertoa. Vaikka palon alussa (kello 9 illalla) ilma oli muuten tulisen päivän jälkeen melkein tyyni, heräsi tuuli kuitenkin melko pian, ja kun havaittiin palon yhä vain yltävän lähden ensi työksen herttaisen Sundvallin perheen luokse, joka asui Aningaisten tultissa, isä auttoi heitä muutamien tuttavien keralla kantamaan erinäisiä taakkoja perheen sekalaisista omaisuuksista Raunistulan kylään. Sen jälkeen autoin pikkua ystäväni lääkäri Walleniuksen omaisuuden pelastamisessa ja sitten autoin Jisikoita. He äsivät kaikki Riipeavierussa, jonne pään yhäti yltävä tuuli puhalsi ja liisaantyneet liekit levisivät. — — —

Viimein kotiin päästyäni oli Hällströmin talo, kaikaista sammutusyrityksestä huolimatta, yltä yleensä liekkien vallassa, ja tämä suuri puur-

telö kylvi kummastuttavan nopeasti ympärilleen palavia kekäleitä, jotka sytyttyivät samanlaisesti köyhäntalon, koulutalon, Phalerin ja Mexmontanin (nim. Ison Kirkkokadun varrella sijainneen) sekä Renvallin talon ja kirkon, (jotka katto kaikkein onnettomuudeksi silloin oli korjattavana ja sen vuoksi osittain purettuna, osaksi peikkaantuneiden puunsirujen peittämänä), ja tuokion kuluttua syttyi myös Akatemian kirjaston puoleinen sivu. — — — Mitä muuten Akatemiaan tulee, niin sen kirjaston ikkunakehykset eivät olleet vielä ehtineet kunnollisesti sytyttäkään, kun kekäleitä täynnä olivat ilmassa tarjasti sen julkisivuista vastaan syöksyen jo särkivät useita suuria ikkunarutuja, ja vain muutamien silmanräpäyksen kuluttua oli suuren kirjastosalin koko sisus ilmi liekeissä. — — —

Hämeenkadun varrella oli tuli jo kaikilla valloillaan, ja tummanpuuraiset liekit huijauivat korkean kirkon katoilla ja tornissa. Nytemmin oli myrskykin kiihtynyt jo niin rajuksi, että kirkon vieressä oli vaikeata pysyä pystyssä, ja ilma oli niin täynnä palavia kekäleitä ja kipiä, että näytti siltä, kuin olisi riehunut mitä ankarin tulituisku. — — — Kello 5 tienoissa keskiviikkona — — — paloi koko Ryssänmäen asutus ja samoin Uudenmaantien tienoo, joka kuitenkin aikaisemmin oli säästynyt paremmin kuin Hämeenallin seutu, ja suunnilleen puolen päivän aikaan samana keskiviikkona oli tulen eteneminen saavuttanut rajansa luostarin suunnalla sekä Uudenkaupungin taholla ja Jokikadun varrella. Kuulemani mukaan piti tornikellon lyönnien viimeisen kerran kolmenlyöntinsä, jonka jälkeen koko sen huippurakenne satoi kelloineen kaikkeen alas hirmuisella ryskeellä. — — —

Sillä tavoin siis tuhoutui meidän kukkea Turkumme muutamassa tunnissa melkein kokonaan, sillä minkä arvioisivat sen jäljelle jääneet harvaan asut osat! — — — Niin, mitä ne merkitsevätkään tuon ensimmäisen ja parhaimman osan rinnalla, joka nyt on raunioina ja tuhkana!"

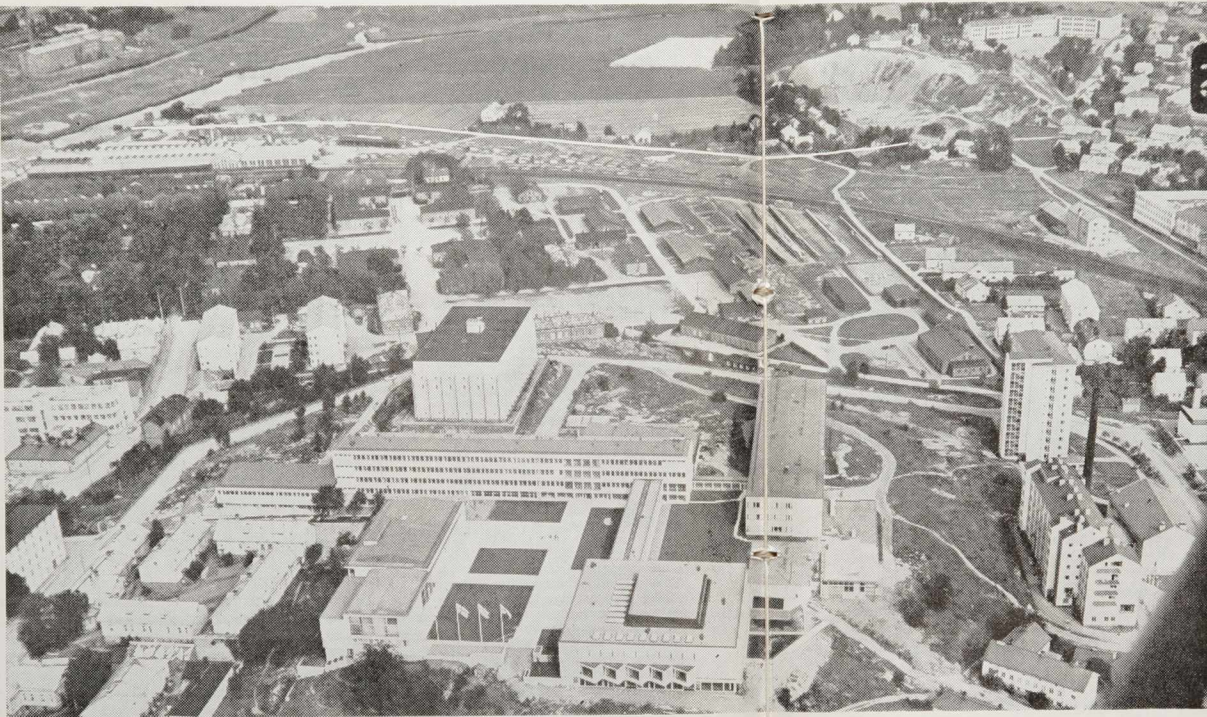
RAKENTAA

Turun Yliopiston Ylioppilaskunnan ensimmäinen asuntola, jossa on 60 kahden hengen huonetta ja 18 yhden hengen huonetta valmistui v. 1952. Kun sitten urheilu- ja uimahallisiipi valmistui v. 1954, oli ensimmäinen rohkea rakennushanke, Turun Ylioppilastalo toteutettu. Tämän rakennushankkeen ennakkoluulottomuudesta antaa ehkä selvimmän kuvan se, että noin 2.750.000 markan yritykseen ryhdyttiin ylioppilaskunnan omien varojen ollessa vain 10.000 markkaa. Onneksi lahjoittajat ymmärsivät tehtävän vaikeuden ja keräys tuotti tarvittavat lisävarat. Asuntolupan jatkuva kiristyminen ja painavat taloudelliset näkökohdat pakottivat myöhemminkin jatkamaan rakentamista. Ensін valmistui v. 1956 ns. tornitalo, jossa oli 100 kahden hengen

huonetta, 22 yhden hengen huonetta ja 6 perheellisille tarkoitettua yksiotä, sekä viimeksi v. 1960 asuntola, jossa on 63 kahden hengen huonetta, 30 yhden hengen huonetta ja 16 yksiotä. Nämä kaikki rakennukset muodostavat yhden kokonaisuuden ravintoloihineen ja muine palveluiloineen Turun Yliopiston välittömässä läheisyydessä Rehtorinpellontien varrella.

Kun ensimmäinen asuntola valmistui, yli 40 % opiskelijoista sai asunon asuntolasta, mutta tällä hetkellä vajaa 10 % Turun Yliopiston oppilaita mahtuu näihin rakennuksiin.

Sii t huolimatta, että omien varojen hankkiminen asuntoloja varten on ollut vaikeaa, ja että halpakkorikoisia lainoja on saatu erittäin niukasti, ovat yliop-

Turun kaupunginvaltuuston periaatepäätöksen nojalla Turun ylioppilaskylää varten varattu alue on kuvan yläosassa. Se sijaitsee lähellä yliopistoa Aurajoen ja oikealla näkyvän sorakuopan levisemä ja ulottuu suunnilleen radan takana näkyvästä tiestä Halisten vesilaitokselle asti. Aluevaraus on suunnilleen 25 ha. Oikealla näkyvän Ylioppilastalon viimeinen rakennusvaihe puuttuu kuvasta. Keskustassa on Turun kasarmiin alse rautiatien ja yliopiston välissä. Viime mainittu saa tällä alueella tyydyttää laajaa rakennustarvettaan.

EERO ELENIOUS

pilaat pyrkineet jatkuvasti rakentamaan lisää. Alustavien neuvottelujen jälkeen, joita käytiin jo viimeisen asuntolan ollessa vielä rakenteilla, jätettiin Turun kaupungille 30. 11. 1961 anomus noin 3000 paikan ylioppilaskylän toimittamaan hankkimiseksi ylioppilaskunnalle Nummen kaupunginosasta. Vaikka tämä tonkisyms on koko rakennustoiminnan välttämättömyyden edellytys, on Turun kaupunginvaltuusto vasta tänä keväänä tehnyt asiasta myönteisen periaatepäätöksen. Päätöksen toimeenpano vaatii sekin vielä oman aikansa. On siis todettava, että tarkoituksenmukaisen tontin puuttuminen on ollut pahimpana esteenä ylioppilaskunnallain rakentamiselle Turussa viime vuosina.

Ylioppilaskunnan piirissä on rakennusasiain tähän asti ajanut verrattain itsenäinen Kiinteistöjen hoitokunta. Toiminnan jatkuva laajeneminen on kuitenkin antanut aiheen entistä tarkoituksenmukaisemman toimintaorganisaation luomiselle.

Turun Yliopistossa oli näet opiskelijoita noin 500 pitkän aikaa sodan jälkeen. Tällöin oli koko maassa kireä asuntopula. Onneksi ylioppilaita oli Turussa vain n. 0,5 % kaupungin asukasluvusta. Kun asuntoloita ryhdyttiin rakentamaan, oli perusteena vain tuo huono yleistilanne.

Korkeakoululaitoksen nopea laajeneminen alkoi 1950-luvulla. Se on nopeasti muuttanut tilanteen myös Turussa. Yliopiston opiskelijamäärä on tällä hetkellä jo yli 6000 eli lähes 5 % koko kaupungin asukasluvusta. Näin on opiskelijain asuttamisesta tullut kaupunkisuunnittelunkin kannalta huomioon otettava tekijä. Kun rakentaminen on Turussa ollut jatkuvasti pien-asuntovaltaista ja omistusasuntoihin tähtäävää, ei tänne ole syntynyt sellaista vuokra-asuntokantaa, jonka turvin kasvavat opiskelijajoukot olisi voitu tarkoituksenmukaisesti majoittaa. Asiaa on vielä pahentanut puutalojen purkaminen uusien kerrostalojen tieltä, jolloin alivuokralaisten pitoon sopivat huoneistot ovat vähentyneet. Syntyneessä tilanteessa ovat ylioppilaskärjestöt katso-neet velvollisuudekseen vuokralaisten rakentamisen, jotta tilanteen huononeminen pysähtyisi, ja jotta opiskelijatkin pääsisivät osallisiksi asuntotilanteen yleisestä paranisemisesta.

Opiskelevien ylioppilaiden suhteellisen määrän nousu 0,5 %:sta lähes 5 %:iin Turun asukasluvusta merkitsee niin suurta muutosta, että kaikki tänne Turun ulkopuolelta tulevat — lähes 80 % Turun Yliopiston opiskelijoista — on laskettava uuden rakentamisen avul-la luotavien vuokra-asuntojen tavoittelijoiksi. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Ruotsissa asuntoloihin pyritään sijoittamaan noin 60 % opiskelijoista. Naapurimaassamme ollaan kehityksessä jo niin pitkällä, että voidaan selvästi todeta näin laajan rakentamisen välttämättömyys.

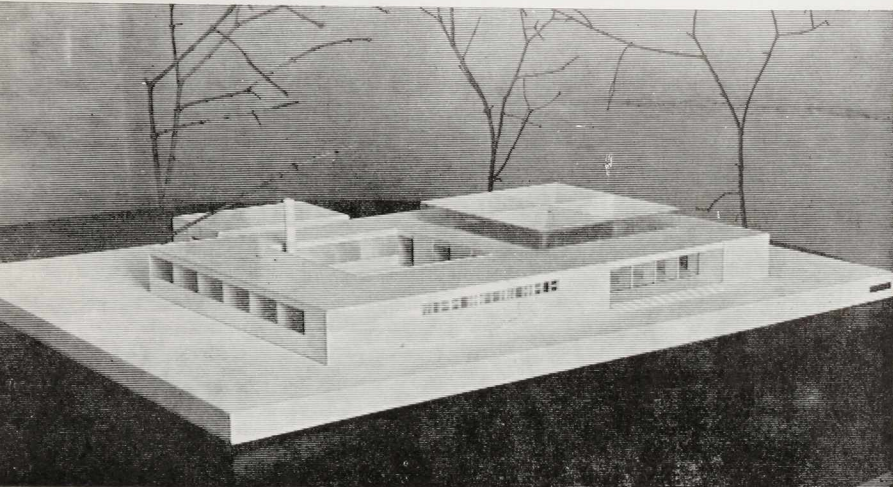
Nykyinen Turun Yliopiston opiskelijamäärä edellyttäisi tämän 60 %:n periaatteen mukaan noin 3000 lisää paikan rakentamista. On myös mahdollista, että yliopiston opiskelijamäärä kasvaa huomattavasti, ehkäpä kaksinkertaiseksi, lähivuosina. Tällöin tavoitetta on muutettava vastaavasti.

Näin laajaa tehtävää suorittamaan on Turun Yliopiston Ylioppilaskunta katsonut parhaaksi perustaa erityisen Turun Ylioppilaskyläsäätiön, mikä aloitti toimintansa 21. 3. 1967. Tällä järjestelyllä on pyritty saamaan ylioppilaiden lisäksi myös laajat kansalaispiirit tätä yleishyödyllistä asiaa ajamaan. Säätiön toiminnan taloudellisen lähtökohdan muodostaa ylioppilaskunnan 31. 5. 1967 luovuttamat taloudellisesti jo vakautetut kiinteistöt ja rakennusrahastojen muu omaisuus.

Perustettu säätiö on tarmokkaasti ryhtynyt jatkamaan ylioppilaskunnan Kiinteistöjen hoitokunnan viitoittamalla tiellä. Ylioppilaskylää varten on julistettu 1. 6. 1967 suunnittelukilpailu, mikä ohjelman sisältyy mm. 2700 yhden hengen huonetta ja 450 perheasuntoa. Lisäksi on otettu monipuolisella tavalla huomioon tällaisen ylioppilaskylän vapaa-ajalvietto-, urheilu-, hallinto-, liike- ym. tilat. Tilaohjelma on pinta-alaltaan suunnilleen 120.000 m², mikä vastaa suunnilleen 420.000 m² tilavuutta. Rakennusalue on noin 25 hehtaaria Kaarinan kirkon ympäristössä Aurajoen rannalla.

Nojautumalla AKAVA-lain suomaan ja rahalaistosten lainatukeen sekä valtion, kuntien ja yksityisten avustuksiin säätiö pyrkii toteuttamaan ohjelmansa 10–15 vuoden kuluessa, vaikka tehtävä on näin mittava.

Voitaneen lopuksi todeta, että edellinen sukupolvi perusti itsenäisyyden aamunkoitteessa Turun Yliopiston toisen puolen. Tämän sukupolven osana on nyt 50 vuotta myöhemmin rakentaa toinen puoli, Turun ylioppilaskylä.

Sibeliusmuseets nya hus

Då de under professor Otto Anderssons ledning kring professuren i musikvetenskap och folkdiktorsforskning vid Åbo Akademi ihopbragta samlingarna, som sedan 1949 heter Sibeliusmuseum, år 1952 flyttades från den gamla bryggergården Biskopsgatan 17 till grannhuset Biskopsgatan 15, föreföll det som om museets lokalfråga därmed skulle ha avlösts från dagordningen för långa tider framåt. Man trodde, att den ca 350 m² stora lokalen länge skulle vara tillräckligt stor för både museiverksamheten och undervisningen inom professurens område. På grund av samlingarnas snabba tillväxt och ökat studentantal framträdde emellertid efter några år ett behov av en större lokal. Endast genom att magasinera en del av samlingarna på vinden kunde ett fullständigt kaos undvikas.

Dessutom kunde man inte blunda för den stora brandfara, som föreligger i varje trähus.

En ljuspunkt tycktes skönjas, då förslag väcktes om byggandet av ett gemensamt hus för Sibeliusmuseum och Wäinö Aaltonens samlings-

Prof.
JOHN ROSAS

gar. Huset skulle byggas av Åbo stad på Åbo Akademiens tomt, Biskopsgatan 15. Av olika skäl kunde planen likväl inte realiseras. En tid därefter utlovade en donator, som vill vara anonym, 50 milj. gamla mark (500.000 nmk) till Stiftelsen

för Åbo Akademi för ett nytt hus för Sibeliusmuseet. Löftet gavs på villkor, att huset skulle byggas under de närmaste åren.

På basen av de första beräkningarna, som utvisade, att huset skulle kosta 1.025.000 mk, anhöll Stiftelsen för Åbo Akademi hos Åbo stad om ett byggnadsbidrag om 525.000 mk. Anhållan beviljades av stadsfullmäktige enhälligt på hösten 1965. Sålunda kunde Stiftelsen för Åbo Akademi vid den minnesfest, som anordnades i museet på Sibelius' 100-årsdag den 8 december 1965, offentlig meddela, ett arbete på ett nytt hus för museet skall påbörjas inom år 1966. Den 31 oktober 1966 undertecknades byggnadskontraktet mellan Stiftelsen för Åbo Akademi och Arvonen Oy. Kort därefter påbörjades grävningsarbetet på tomten Bis-

kopsgatan 17 invid det hus, där museet hade verkat 1930–1952. Taklagsölet dracks fredagen den 18 augusti 1967. Enligt kontraktet skall museet stå färdigt den 31 oktober 1967, ett år efter kontraktets undertecknande. Tidpunkten för invigningen blir beroende av den tekt, med vilken inredningen och överflyttningen av samlingarna kan utöfas. I varje fall torde huset i full utsträckning kunna tas i bruk i början av vårterminen 1968.

Huset har ritats av arkitekt Woldemar Baeckman. Det har en våning ovan och en under jorden. Totalvolymen är ca 10.000 m³. Byggnadskostnaderna inklusive inredningen torde stiga till ca 2 milj. mk.

Utställningsutrymmen för musikinstrument från olika tider och länder, arkivmaterial m.m. finns i vardera våningen. I en del av dessa utrymmen skall prov på museets omfattande Sibelius-material placeras. Utställningsutrymmena i övre våningen omger en musikal, Sibelius-salen, med drygt 100 sittplatser. Där kan museibesökare slå sig ned för att höra musik från exempelvis en Sibelius-skiva. Där kommer även konserter och demonstrationer att anordnas för allmänheten. I undre våningen finns även några brandsäkra arkivrum samt lagerutrymmen.

Sibeliusmuseet är emellertid icke endast en materialsamling utan även en institution för den professur, kring vilken det har uppstått. Såväl nödigt antal arbetsrum för lärare och museipersonal som seminarierum och undervisningssalar ingår i byggnadskomplexet. Det kan nämnas, att de av Åbo Akademiens musiksektor ledda korporationerna, Akademiska orkestrern, Brahe Djäkarn och Flora-kören, kommer att överflytta sin verksamhet från den överbelastade Studentkåren till det nya Sibeliusmuseet.

I en del av den nya byggnaden skall den Konsthistoriska institutionen vid Åbo Akademi inrymmas. Meningen är att denna institution i framtiden skall placeras i ett annat hus. För Sibeliusmuseet finns således utvidgningsmöjligheter i det hus, som denna höst blir färdigt.

Sibeliusmuseet skall bli en mycket levande musikinstitution. Dens möjligheter att betjäna forskning, undervisning och turism kommer efter det nya husets invigning att bli avsevärd större än tidigare.

Suomen itsenäisyyden tunnukset:

LEIJONAVAAKUNA JA SINIRISTILIPPU

Prof. ARVO VILJANTI

Suomen kansa elää kuluvana vuonna itsenäisyytensä 50-vuotismuistojen merkeissä ja samalla juhannuksena oli kulunut 40. vuotta ensimmäisestä Suomen lipun päivästä. Meillä ei ollut omaa virallista lippua ennen vuotta 1918, vaan vieraan vallan alaisena ollessamme meidän lippunamme oli aiemmin isäntämaamme Ruotsin sinikeltainen lippu. Ja vaikka Suomi v:sta 1809 lähtien olikin korotettu Porvoon valtiopäivillä keisari Aleksanteri I:n sanojen mukaan kansakuntien joukkoon, lippunamme oli kuitenkin Venäjän valkosinipunainen lippu, sillä vaikka meille taattiinkin sisäisen autonomian, meillä ei ollut kuitenkaan oikeutta käyttää omaa lippua, joka kuuluu vain täysin itsenäisille, suvereenille valtioille.

Oma vaakuna — uljas leijonavaakuna — Suomella kuitenkin oli, joka on seurannut maamme valtiollista kehitystä aina 1500-luvulta saakka, ensin Ruotsinvallan alaisen ja sittemmin autonomisen suuriruhtinaskunnan tunnukseksi. Leijonavaakuna periytyi vihdoin itsenäisen Suomen vaakunaksi, jonka punakeltaisten värien olisikin odottanut heraldiikan lakien mukaisesti tulevan myös kansallislippuksemme. Olihan niitä käytetty mm. tsaarinvallan aikana suomalaisten vastarinnan symbolina sekä yleisesti maallikuun vallankumouksen jälkeen v. 1917.

Aluksi erityinen lippukomitea esittikin, että Suomen lippu perustuisi vaakunamme väreihin, jolloin kansallislippunamme olisi ollut varsi-

nainen leijonallippu, mutta kauppalippunamme punaisessa kentässä oleva keltainen risti. Tämä olisikin ollut täysin vaakunatieteen mukainen ratkaisu, mutta myös Sakari Topeliuksen sinisellä ja valkoisella oli kannattajansa, vaikkei niillä ollutkaan muuta perustetta kuin ru-noilijan mielikuvitus: sininen sinisten järviemme, valkoinen lumikenttiemme kuvana. Eduskunta hyväksyi sitten Suomen lippulain toukokuun 29 p:nä 1918, jonka mukaan Suomen lipuksi tuli merensininen risti valkoisessa kentässä. Päätös oli kuitenkin tavallaan kompromissi, sillä samalla tehtiin myönnytys leijonavaakunallekin sikäli, että valtio- ja sotalippuun vahvistettiin Suomen vaakuna siniristin sydänkuvioksi.

Valtakuntien, joiden kansallisia kauppalippu perustuvat vaakunaan, tunnukset ovat täysin johdonmukaisia ja selviä. Niinpä esim. Ruotsin vaakunassa on sinisessä kentässä kolme keltaista (keltaista) kruunua, josta vaakunalain mukaisesti johtuvasta kansallis- ja kauppalipun värit: sinisessä kentässä keltainen risti, Ruotsin valtakunnan tunnukset, vaakuna ja lippu, ovatkin näin yksiselitteisiä, sillä sinikeltaisia värejä käytetään johdonmukaisesti merkitsemään Ruotsia ja kaikkea ruotsalaista.

Suomen itsenäistytessä puolivuosia sitten vaakunatieteen tuntemus oli täällä vielä perin heikkoa, joten katsottiin ilman muuta voitava poiketa heraldiikan periaatteista ja valita Topeliuksen värit lipuk-

semme. Valitettavasti ei tällaista tärkeää ratkaisua tehty kuitenkaan puhtaasti asiallisella pohjalla, vaan tunnepäriset syyt pääsivät vaikuttamaan tulokseen, kuten esim. kie-lipolitiikka (sinivalkoiset värit olivat aikoinaan olleet suomenmielisten, punakeltaiset ruotsinmielisten väre-jä). Ja loppujen lopuksi oli selvää, ettei v:n 1918 taisteluun jälkeen enää haluttu punaista ja keltaista – vaakunamme historiallisia värejä – lip-puamme.

Onpa vaakunamme syrjiminen mennyt niin pitkälle, ettei itsenäi-nen Suomi ole muistanut edes vah-vistaa leijonavaakunansa, vaan se on yhä vielä tänäkin päivänä – itse-näisyytemme 50-vuotisjuhlien kynnyksellä – edelleen laillisesti vah-vistamatta. Tämä on kansallinen häpeä, joka vaatii pikaista korjauk-sa, sillä onhan valtakunnanvaakuna itsenäisen maan ensiarvoinen tunnusmerkki, joka tavallaan lipun edelläkin, vaikkakaan vaakunaa ei käytetäkään yhtä yleisesti kuin lip-pua. Huomattavissa juhlatilaisuuksissa on kuitenkin syytä käyttää myös Suomen vaakunaa, samoin kuin valtion virastojen ym. tunnus-merkeissä, rakennuksissa ja aluk-sissa, erinäisissä julkaisuissa jne.

Mutta seurauksena siitä laimin-lyönnistä, että Suomen vaakunaa ei ole itsenäisyytemme aikana viralli-sesti vahvistettu lailla, on ollut mm. se, että on katsottu jopa voitavan mielivaltaisesti muuttaa vaakunam-me värejä, vaikka värit ovat vaaku-nan tärkein tunnus, jota ei noin vain saa muuttaa. Eräänä tällaisena esimerkkinä voitaisiin mainita Ham-purin äskettäin valmistunut Suomi-talo, joka oli tulla koristetuksi sini-keltaisilla leijonavaakunilla! Mutta esimerkiksi on lähempääkin, sillä mm. useaan keskusvirastoavaaku-naan on salakuultettu sinikeltaiset värit (siis Ruotsin värit!), vaikka ai-nakin Kustaa Vaasan hautamonu-mentista lähtien leijonavaakunamme värit ovat punainen ja kulta. Niinpä

valtiokonttori käyttää tunnuksenaan sinisessä kentässä olevaa keltaista leijonaa, postilaitos sinisessä ken-tässä olevaa kultaista postitorvea, vieläpä suomalaisen ulkomaanpas-sinkin sinistä kantta koristaa kul-tainen leijona jne. Tämä osoittaa melko heikkoa suomalaista itsenäisyyksiä, kun 50 itsenäisyysvuotta ei ole vielä herättänyt tajuamaan valtiollisen riippumattomuutemme ulkoisten tunnusten merkitystä. Arvaa oma arvosi, anna arvo toi-

sillekin, lienee syytä tässäkin asiassa muistaa. Vaakunalaki onkin siis todella tarpeen vaatima ja on saatava viimeistään aikaan tänä itsenäisyytemme juhluvuonna.

Vaakunan luonteeseen kuuluvain, että sitä aina joka sellaisenaan tai ainakin sen värejä voidaan käyttää myös lippuna. Se seikka, ettei Suo-mi valinnut vaakunansa värejä lip-puunsa, on tehnyt asian sikäli mui-kikkaammaksi, että meillä vallitsee eräänlainen kaksinaisuus, dualis-mi valtakuntamme symboleissa. Meillä on siis toisin sanoen lippum-me valkosiniset ja vaakunamme punakeltaiset värit maamme tunnuks-sina. Tämä on ilmeinen heikkous esim. verrattuna Ruotsiin, jonka vaakunan ja lipun värit ovat samat, ja jolloin valtakunnan tunnusvärit ovat täysin selvät ja riidattomat.

Suomen lohdutukseksi voidaan kuitenkin sanoa, kun se kerran on luopunut vaakunaväreistä lippuunsa, että nämä kaksinaiset värit tarjoa-vat – taidolla käytettyinä – jopa suurempaa vaihtelua mm. mainos-väreinä laajemmassa merkityksessä. Erityistä tahdikkautta tämän dualis-min hoitaminen kuitenkin vaatii.

Olenkin halunnut näitä itsenäisyy-temme juhluvuonna palauttaa kuu-liain mieliin, että itsenäisellä Suo-mella on kaksi suvereenisuutensa symbolia: leijonavaakuna ja si-niristilippu, jotka molem-maan on saatettava kunniaansa.

Kun lisäksi Suomen lipun päivä täytti tänä juhannuksena 40 vuotta, lienee vielä lopuksi paikallaan ly-hyesti tarkastaa, onko lipun päivä lunastanut siihen aikoinaan asetetut tiiveet. Sen tarkoituksenahan oli aikaansaada suuri valtakunnallinen juhla, jonka tulia saattaa siniristilip-pumme yleisempään käytäntöön kuin mitä itsenäisyytemme ensi vuo-sikymmenenä oli ollut asianlaite, että liput olisivat mittasuhteiltaan ja väreiltään oikeita sekä juurruttaa kansainvälissä lippupatoja, lippu-kulttuuria.

Vuosien mittaan onkin lippujuh-lien ohella levitetty satoja tuhansia väreiltään ja mittasuhteiltaan oikei-ta siniristilippuja, julkaistu lippu-käyttöä käsittelevää kirjallisuutta, kehitetty lippulainsäädäntöä jne. Ja täytyykin ilolla todeta, että työ on kantanut runsasta hedelmää, sillä lippustihyksen on huomattavasti kas-vanut, etenkin kaupungeissa, eikä yleensä enää näe vääriä värisävyjä lippuamme, joka paitsi lipunkäyttö-tävoistakin aletaan suurin piirtein

olla jo selvillä. Suomen lipun päi-vän arvokkaimpana saavutuksena voidaan kuitenkin pitää sitä, että siniristilippumme kykeni sotiemme aikana keräämään ympärilleen yksi-mielisen kansan, joka uhrauksillaan turvasi isänmaansa vapauden.

Suomen lipun päivän aloitteente-kijänä minulle suotaneen kuitenkin lopuksi vapaus mainita muuan heik-kouskin, joka liittyy juhannukseen lipun päivänä, sillä juhannus on keskeisellä lähinnä maaseudulla vietettävä juhla, jolloin kaupungit ovat tyhjiä. Näin ollen juhannuk-sesta ei ole voinut kehittyä sellaista voimakasta valtakunnallista juhlaa kuin esim. Ruotsissa, jossa lipun päivän pääjuhla vietetään Tukhol-man stadionilla Kustaan päivänä, kesäkuun 6. p:nä, jolloin mukana ovat puolustusvoimien ohella erilai-sest järjestöt, koulut jne. Mutta toi-saalta juhannuksen, pohjolan iki-vanhan valonjuhlan on kuitenkin onnistunut temmata jöröt suomalai-set siniristilippumme ympärille juh-limaan itsenäisyytemme vertausku-vaan merkeissä.

TURKU-SEURAN KEVÄTRETKET

Turku-seuran retkeilyjaoston tou-kokuun aikana suorittamat retket suuntautuivat Piikkiöön, Raisioon ja Hirsensaloon.

TUORLA

Kuusistonsalmen rannalla olevan Tuorlan kartanon aikaisemmissa vaiheista tiedetään, että Turun piis-pa Paavali Juusten eli tilalla elä-mänsä viimeisinä vuosina 1570-lu-vulla. Myöhemmin kartanon omis-tajina ovat olleet mm. suvut Rehbin-der, v. Willebrandt, Arnfelt, af Po-leén, Bremer, Dahlstrom, Wirzenius ja v. Haartman. Kirjallija Fredrika Bremer syntyi v. 1801 Tuorlassa. Perhe muutti kuitenkin Turkuun, jossa asui Hjelmin talossa Suurtorin varrella ja sitten Ruotsiin Fredrikan ollessa vasta neljänellä ikävuodel-laan. Fredrikasta tuli tarmokas nais-ten yhteiskunnallisen aseman pa-rantaja ja vuonna 1884 hänen kun-

niakseen perustettiin Fredrika Bre-mer-yhdistys. Turussa on kirjailijan muistolaatua Vanhan Suurtorin var-rella sijaitsevan nykyisin rikospoli-sin hallussa olevan talon seinällä. V. Haartmanin ollessa kartanon omistajana tilaan liitettiin useita naapuritiloja. Maanviljelyskoulu ja puutarhakoulu aloittivat siellä toimintansa vuonna 1885. Kunnan-kin oppilaitoksen työskentely jatkui runsaan kahdenkymmenen vuoden ajan, kunnes opetustoiminta päättyi 1908. Vuonna 1924 tilan omistajaksi tuli kunnallisuusneuvos Akseli Haikio, jonka toimesta 1820-luvulla valmis-tunut päärakennus kunnostettiin pe-rusteellisesti professori Erik Brygg-manin laatimien piirustusten mukaan. Toisen maailmansodan jäl-keen puolet kartanon alueista luo-vutettiin asutuskaitokiksi. Haikio, joka oli kuollut Turun yliopiston hoitokuntaan, lahjoitti Tuorlan tilan Turun yliopistolle 1944. Kartanon asiota hoitaa yliopiston nimittämä Tuorlan hoitokunta. Vuodesta 1946 lähtien on tilalla taas toiminut maanviljelyskoulu. Sen toimesta hoidetaan myös yliopistolle kuul-uvan Liedon Vanhallaan viljelykset.

Kartanon alueella toimii Tuorlan tutkimuslaitos, johon tutustuttiin sen johtajan, akateemikko Yrjö Väisälän johdolla. Professori Väisälä, joka vuodesta 1924 lähtien on ollut Tu-run yliopiston fyysiikan ja tähtitieteen professorina, on kehittänyt kauko-putkien objektiivien ja peilien tut-kimusmenetelmän. Hänen keksi-mänsä on myöskin metrin mittaa-minen valoaaltojen avulla. Tuorlassa mitaamiset tapahtuivat sekä ulko-salla että kallion sisällä. Mittaamis-ta varten on rakennettu 192 metrin pituinen peruskeuhkiva puusta teh-tyyn rakennelmaan, jossa valo kul-kee. Tällä laitteella on saatu niin tarkkoja tuloksia, että virheen on todettu olevan vain 5/100 millimetriä kilometriä kohti. Kallion sisään ha-kattuun tunneliin on tehty toinen perusviiva, jolla on pituutta 48 met-rä. Tunnelissa on tasaisempi läm-pötila ja mm. siitä johtuu, että kal-lion sisäisissä tutkimustiloissa on saavutettu edellistäkin tarkempia mittaustuloksia, joissa virhe on saa-tu supistetuksi 1/100 millimetriin kilometrin matkalla. Professori Väi-sälän suunnittelemaa ja rakentama peilikaukoputkia ja korjauslaseja käytetään paitsi Isoheikkilän ja Helsingin tähtitornissa, myöskin Ruotsin ja Australialla vastaavilla havaintoasemilla, ja tietysti Tuor-lassa, jossa oleva peilikaukoputki on suurin. Väisälän suorittamassa metrin tarkistussäilytyksessä on saa-tu 1/1000 millimetriä tarkempi arvo kuin mitä Pariisissa säilytettävä nor-maalimetrim prototyyppi osoittaa.

Tähtitieteellisiä havaintoja varten on Tuorlan alueelle rakennettu kaksi rakennelmaa. Toinen on tehty betonista ja toinen 9 metrin korkui-nen on puusta valmistettu tähtitorni, joka on päällystetty tasaisen läm-pötilan aikaansaamiseksi alumiini-levyllä. Viimeksi mainittussa tornissa

on havaintovalineena zeniitiputki, joka tietävästi on alallaan maail-mun suurin ja samalla myöskin tar-kin, sillä virhenäytymä on maan-pinnalla vain kolmisen metriä. Ze-niitiputkella tutkitaan maapallon napojen liikkeitä ja suoritetaan tut-kimuksia tähtitaivaalla. Professori Väisälä on löytänyt aivan toistasataa pikkunähteä. Hänen johdollaan löydettiin parisenkymmentä vuotta sitten Isoheikkilän tähtitornista kä-sin planeettoja enemmän kuin maailman muissa tähtitieteellisissä havaintolaitoksissa yhteensä.

RAISIO

Toisen retken kohteena oli Rai-sion kauppa, jolloin tutustuttiin kauppalanvaltuuston istuntosaliin sekä Raisiojoen varrella olevaan vesiliatokeeseen. Kauppalanvaltuus-ton puheenjohtaja sosiaalipoliitikko Tar-mo Tauramaa esitti katsauksen kauppalan vaiheisiin todeten ensim-mäisen tiedon Raisiosta olevan vuodelta 1292. Raisio mainitaan seu-rakuntana ensimmäisen kerran vuonna 1305 ja vanhan kertoman mukaan kirkko on Killin ja Nallin rakentama. Viimeisen kahden vuosi-kymmenen aikana kehitys on ollut huomattava ja tällä hetkellä kaup-palan asukasmäärä on jo yli 13.000. Maatalouden merkitys on vähäinen ja kauppalan verotuloista maatalous maksaa vain 2 %, palkansaajat, teollisuus ja muu elinkeinoelämä maksaa loppu. Leimaa antavaa on teollisuuden ja palveluelinkeinojen merkitys. Suurin työnantaja on Rai-sion Tehtaat, johon kuuluvat Oy. Kasviöljy, Oy. Vehnä Ab. ja Marga-riini Oy., joiden palveluksessa on yhteensä 750 henkilöä. Koulujen opiskelijamäärä on yli 3.000, josta määrästä oppikoulua käy 800. Am-mattikoulu toimii kuntalaitiloin omis-tamina ja kauppaoppilaitos on suunnitella.

Kauppalan yleiskaava on jo laa-dittu, totesi kauppalangeodeetti Pentti Tursas esityksessään. Vahvistetun suunnitelman mukaan kauppalan hallinnollinen keskus si-joitetaan Turku–Porin moottoritien, Helsingin johtavan ohikulkutien ja Pläkkikaupungin kautta Turkuun johtavan tien risteykseen. Liikeke-ruksen rakentaminen viemäritöiden osalta on jo aloitettu. Autojen pakoitustilat tullaan sijoittamaan ensi-mäisen kerroksen ja jalan-kulkijoita ja liikkeitä sekä toimis-toja varten on varattu toinen kerros. Alueelle tullaan rakentamaan 12-kerroksinen talo, johon sijoitetaan vain liike- ja toimistotiloja, ylim-pään kerrokseen hotelli. Teollisen toiminnan painopiste sijoitetaan Tu-rusta Naantaliin johtavan rautatien ja Nesteetien varteen. Asutustaa-jamia varten rakennetaan omat pal-velupisteet. Urheilukeskuksen suun-nittelukalpaan otti osaa puolisen sataa ehdotusta. Urheilukeskuksia tulee kunnallisten elinten ratkaista-aksi aivan lähialueita.

Vesiliatokeksen johtaja Toivo Pyö-

käri totesi vesiliatokeksen aloittaneen toimintansa 1957, joten se on toi-minut kymmenen vuoden ajan. Vesili-aitos on maan ensimmäinen kun-tayhtymän perustama laitos, osak-kaina Naantalinn kaupunki ja silloi-nen maalaiskunta sekä Raision kauppa. Vesi saadaan Raision joesta, johon on rakennettu kolme säänsäätelylaitosta, joissa oleva vesimäärä riittää tyydyttämään ve-den tarpeen vähästäestisinkin kesä-nä. Runkovesijohtoverkon pituus vesiliatokeksen toimialueella on 60 km. Parisen vuotta sitten valmistui Kaanaanmaalla oleva 2.000 m³-n suuruinen sienenmuotoinen vesisäi-liö. Viemäriverkostoa on kauppalan alueella jo valmistu 50 km. Jäte-vesien puhdistuslaitos sijaitsee Nesteen tien varrella ja se on suunnit-telu 90.000 asukkaan jätevesiä varten.

HIRVENSALO

Johtajaopettaja Antti Lehtinen, joka toimi Hirsensaloon suuntautu-neen kolmannen matkan oppaana kertoi, että Länsi-Suomen vesioikeus on hyväksynyt uuden sillan paikaiksi Pihlajaniemen ja Honkaistenrannan välisen salmen, jolloin siltä voitaisiin rakentaa kalliopohjalle. Kaupungin katurakennusosasto sen sijaan on esittänyt, että siltä rakennetaan 150 metrin päähän nykyisestä sillasta, jolloin siltä tulisi rakennettavaksi vesijätönmallia. Hirsensalosta itse sen sijaan pitävät parhaana väliai-kaisena ratkaisuna joko nykyisen sillan vahvistamista tai ponttoni-sillan rakentamista.

Ensimmäiset asukkaat muuttivat Hirsensaloon 1200-luvulla ja saari oli aluksi maarialaisten kalastus-alueita. Seuraavalla vuosisadalla olivat nykyiset kylänimet jo tun-nettu. Tiloista on kaksi kuulunut aatelisille, nimittäin Friskala ja Kaistarniemi. Friskalan omistajana oli 1500-luvun alussa aatelismies Pietari Flemming, joka kohteli ta-lonpoikia kovakouraisesti, ja kun nämä valittivat siitä kuninkaal-le, niin Kustaa Vaasa perutti Friskala-n kartanon itselleen, mutta talon-pojat eivät saaneet mitään hyvitystä. Friskalan lahdelta oli Kaarle Hert-tuan laivasto ankkuroiduina hänen ensimmäisen Turun suurlähteen ensim-mäisen kirkko- ja koulun suurlähteen 1597 syksyllä. Seulun tila kuului ai-koinaan Turun akatemian kasvitie-teen professori Pietari Kalmille, joka viljeli tilalla yli kahdenkymmenen vuoden ajan useita Amerikasta tuo-mia kasveja. Häppilän tila kuu-lii 1640-luvulla Turun piispalle Esk-ki Petreäukselle, joka oli saanut kartanon palkkioksi raamatun suo-mennostovasta. Pyölin tila puolesta-n on kuulunut 1500-luvun keskii-läiväille Turun piispalle. Suomen kirjakielen perustajaksi Mikael Agri-cola, joka samalla oli myöskin Maarian kirkkoherrana.

Maanpäin Kaasavaru on esihis-toriallisena aikana ollut vartiopaik-ka ja vihollisen lähestyessä ran-nikolta on siellä syytetty merkittü-

Ennätysmäärä julkisia rakennuksia valmiiksi

let. Seuraavat vartiopaikat olivat Turun Vartiouurenmäki ja Liedon Vanhalinna Turkuu sanotaan Suomen portiksi länteen, jolloin Ruissalo ja Hirvensalon muodostavat sen portinpylväät.

Hirvensalon kansakoulu perustettiin 1879, jolloin Maarian kunnankokous samanaikaisesti perusti Kärämäen koulun. Koulun oppilaina ovat olleet akateemikko Waino Aaltonen, joka sai koulusta päästötodistuksen 31. 5. 1907, sekä sanomalehtiopin professori Eino Suova. Viime lokakuussa koulun nimi muutettiin Waino Aaltosen kouluksi. Pihamaalle johtavassa portinpielessä oleva laatta on opettajan ja eräiden muiden hirvensalolaisten lahjoittama. Koulun juhlasalissa on kaksi Aaltosen lahjoittamaa luonnollista kokea olevaa reliefiä, jotka ovat Aleksis Kiven patsaan julustasta. Lisäksi Aaltoselta on saatu lahjana Kiven ja Sibeliuksen marmoriset patsat. Waino Aaltosen sisar, taiteilija Elsa Veuro on lahjoittanut tänä vuonna koululle vuonna 1904 painetun Suomen historiatieoksen, jota akateemikko kahden sisarensa kanssa on käyttänyt oppikirjana Hirvensalossa koulua käydessään.

Toinen Hirvensalon koulu on 8 vuotta sitten valmistunut Särkilahden kansakoulu. Koulua rakennettaessa unohtui tie tekemättä ja siitä johtuu, että pikasaarelaiset lapset joutuvat kulkemaan Lauttarannan kautta, jolloin matkaa tulee 5 km (lunnutietä välimatka on 1 km).

Tulevaisuuden suunnitelmiin sisältyy Oriinimestä Pitkäsalmeen suunniteltu yhtenäinen viheralue, saaren pohjoisosan teollisuus- ja satama-alue ja eteläosan puutarhamaisesti rakennettu asuma-alueet. Saari on vailla vesijohtoverkkoa, mutta suunnitellaan vesijohtoputkiston rakentaminen Pitkäsalmeen alitse. Rakennettavan vesilinnan peräks sijaintipaikka on 51 metriä korkealla Viikylänmäellä, jolta nykyaikainen avautuu erinomainen näkymä yli Turun kaupungin. Samalle paikalle on ehdotettu myös urheilukeskusta. Puolustuslaitokselle varattavat alueet, mm. ammunparat, saatavat kuitenkin suunnitella muut-taa.

TOIVO KORPELA

Pitkän odotuksen, monien kokousten, neuvottelujen, lähetystöjen ja paljon sanomalehtikirjoittelun jälkeen saatiin Turussa syksyllä 1964 käyntiin kaksi suurta rakennushanketta: valtion virastotalo ja yliopistollisen keskussairaalan U-sairaala. Tuloksena on, että tämän vuoden lopulla Turussa valmistuu julkisia rakennuksia kuutiomäärältään enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Samalla kun kaupunkikuva kohenee, näissä laitoksissa tapahtuvat toiminnot tehostavat Turun merkitystä maakunnallisena ja valtakunnallisena keskuksena.

Virastotyötilat 800 hengelle

Kuparilla ja punaisilla julkisivuilla varustetun virastotalojätkätiläisen ovat suunnitelleet arkkitehdit R.-V. Luukkonen ja H. Stenroos eli samat miehet kuin viereisen kaupunginteatterin. Lounihinta- ja maankäyttytöitä paikalla aloitettiin lokakuun alussa 1964. Kahtena kesänä työ on ollut keskeytyksissä 4 kuukautta ja viime kesänakin miesvauvuus oli normaalia pienempi lomiin ja vapaiden lauantaiden takia. Pääurakoitsijana on toiminut Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy.

Virastojen muutto taloon alkaa syyskuun puolivälissä. Kaikkiaan sieltä saa uudet tilat 17 valtion virastoa ja laitosta, jotka tähän asti ovat olleet hajallaan eri puolilla kaupunkia, jottei toimineet useammassa eri paikassakin, mistä on tietysti ollut haittaa sekä virastojen sisäiselle työskentelylle että niissä asioiville. Uusi virastotalo on laatu-ajan suurin maassamme itsenäisyyden aikana rakennettu ja ilmeisesti kaikkien aikojen suurin yhdellä kertaa toteutettuna. Rakennuksen tilavuus on n. 97.000 m³. Siitä on kolme 50 x 114 metrin suuruisia kerrosta maan alla. Huonepinta-alaa talossa on 18.266 neliometriä ja siellä tulee työskentelmään n. 800 henkeä. Virastotilojen lisäksi taloon on sijoitettu maaherran virka- ja edustusasunto. Vielä viime tiingassa on tapahtunut erinäisiä muutoksia, mm. tietokonekeskuksen suhteen, mikä on jossain määrin viivästyttänyt rakennuksen lopullista valmistumista. Itse rakennuksen kustannukset ovat 14,8 milj. mk ja yhteisten tilojen kalusteineen se maksaa n. 15,15 milj. mk.

Kun syksyllä vielä valmistuu Wai-

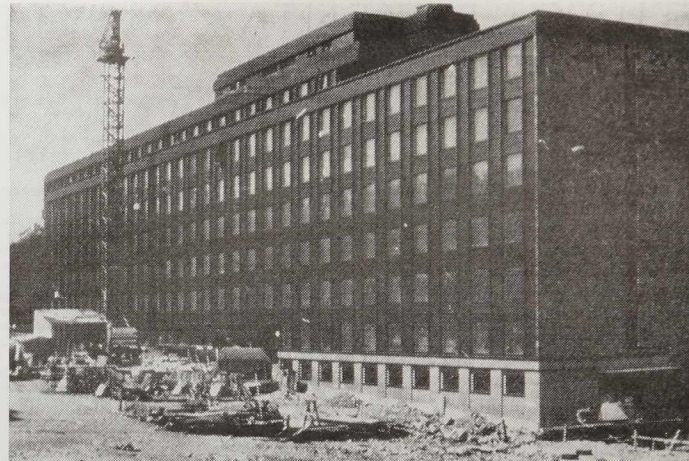
no Aaltosen museo, on entisten makasiinintonttien alue vajaa vuosikymmenen kuluessa muuttunut edustavaksi julkisten rakennusten ryhmäksi, johon liittyy vielä tyylikäs Sappalinnan uimastadion. Ympäristön kunnostaminen on kaupungin asia, mutta toistaiseksi ei ole määrärahaa kuin virastotalon joen puoleisen julkisivun editse kulkevan Aittakadun kunnostamiseen. Virastotalon tontti oli siksi ahdas, ettei sille saatu nykyisten määräysten mukaisia autotiloja. Tämän vuoksi on herännyt kysymys pysäköintitalon rakentamisesta teatterin ja virastotalon väliin rakennustyön aikana kaivetun montun kohdalle. Valtio ei kuitenkaan ole tuntenut kiinnostusta hanketta kohtaan eikä myöskään kaupunki ole ainakaan toistaiseksi myöntänyt varoja.

Katujen nimeämis-toimikunta on ehdottanut, että virastotalon ja Itäisen Rantakadun välille jäävä aukio ristittäisiin Itsenäisyyden aukioksi. Toisaalta on huomautettu, että se on liian pieni ja vaatimaton niin juhlavaa nimeä kantamaan. Asema-kaavassa alue on merkitty istutettavaksi. Tätä kirjoitettaessa nimikysymys on vielä ratkaisematta kaupunginhallituksessa ja valtuustossa.

U-sairaala käyttöön ensi vuoden puolella

Yliopistollisen keskussairaalan U-sairaalan sekä aikaisemmin valmistuneen lämpö- ja voimakeskuksen ja uuden talousrakennuksen ovat suunnitelleet arkkitehdit Martta ja Ragnar Ypyä. Kun osaksi 13-kerroksisen U-sairaalan rakennustyöt aloitettiin lokakuussa 1964 oli kalionlouninta jo suoritettu. Sairaala-

Turun uusi virastotalo on komea monumentti Aurajoen itäisellä rannalla

rakennuksen tilavuus on 161.400 m³ ja talousrakennuksen 33.940 m³, joten Kiinamyllymäen reunaan on tässä vaiheessa rakennettu kaikkiaan 195.340 m³. Pääurakoitsijana on toiminut Rakennustoimisto Ruola Oy. Itse sairaalan urakassuma oli yli 25,3 milj. mk ja talousrakennuksen lähes 5,3 milj. mk, mihin tulee lisäksi jonkin verran indeksikorotuksia. Talousrakennus valmistuu luovutuskuntoon jo lokakuussa ja sairaalarakennus joulun mennessä. Laitteiden ja kaluston hankintaan on täksi vuodeksi suunnitelmien edellyttämät määrärahat, mutta ensi vuodeksi tarvitaan vielä lisää. Kustannukset jakautuvat valtion ja osakaskuntien kesken. Sairaalarakennuksen bruttipinta-ala on 47.400 m², josta hyötytilaa lähes 40.000 m². Opetustarkoituksiin tarvitaan siitä n. 7 pros.

Uuteen sairaalaan saadaan 555 potilaspaiikkaa. Vanhoissa rakennuksissa suoritetaan samalla eräitä järjestelyjä ja muutoksia, joiden jälkeen koko paikkakalukoulu nousee yli 1.000. Tähän asti on 28-paikkainen neurologinen klinikka toiminut, mutta pittaant sairaalan yhteydessä. Tässä vaiheessa ei vanhoja rakennuksia pureta. Käytöstä jäävä talousrakennuskin suunnitetaan todennäköisesti polikliinikkakäyttöön.

Keskussairaalan lopullinen paikkakalukoulu on vahvistettu hieman yli 1.600:ksi. Kuten tunnettua, on seuraava laajennusvaihe tarkoitus sijoittaa rautatien toiselle puolelle Kupittaan Savi Oy:n alueelle. Tontin pakkolunastusaloitettiin on

pantu viireille, mutta eräs asianosainen on valittanut Korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikä viivästyttää ratkaisua. Tällä välin on uuden laajennuksen huonetilaohjelma jo tekeillä.

Katujen nimeämis-toimikunnan ehdotuksesta virastotalon ja Itäisen Rantakadun välille jäävä aukio on ristitty Itsenäisyydenaukioksi. Asemakaavassa alue on merkitty istutettavaksi.

Vanhoja oppilaitoksia uusiin tiloihin

Maan vanhin ammatillinen oppilaitos, v. 1813 toimintansa aloittanut Turun merenkulkukoulu pääsee tänä syksynä vihdoin omaan taloonsa. Vuodesta 1836 se on ollut tilapäisesti sijoitettuna Vartiouurenmäen ent. tähtitornirakennukseen, joka on sopinut tarkoitukseen erittäin huonosti. Tallimaale Juhana Herttuan yhteiskoulun naapuriksi kohonneen uuden koulutalon on suunnitellut arkkitehti Erik Lindroos. Rakennus on 4-kerroksinen ja tilavuudeltaan n. 17.000 m³. Kustannukset ovat n. 2,5 milj. mk. Pääurakoitsijana on toiminut Kivikartio Oy.

Ulospäin näkyvänä erikoisuutena on katolle sijoitettu komentositilarakennelma, josta avautuu hyvä näköala satamaan ja voidaan tutkaa avulla seurata myös liikkuvia laivoja. Koulun hallussa on vanha 7 m. pituinen ja n. 5 m. korkuinen fre-

gatin pienoismalli, jota varten suunnitellut erikoistilat. Tulovat navigaattorit voivat virkistäytyä myös uima-altaassa, jonka mitat ovat 16,6 x 6 metriä. Syksyn kuluessa uuteen rakennukseen on asennettu ajanmukaisia opetusvälineitä, joiden avulla opetus tehostuu ja nykykaistuu.

Myös Turun Kauppaopiston uudistalo nousee Kellonsoittajankatu 9-11:een, aikaisemman Kerttulin palosaman paikalle ja viereissä oileille tyhjille tontille. Rakennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Lukander & Vahtera ja se käsittää 27.800 m² lämmitä tilaa sekä lisäksi pohjakerroksessa n. 90 autopaikkaa. Niitä voidaan myöhemmin lisätä. Pääurakoitsijana on Arvonon Oy ja sopimuksen mukaan rakennus valmistuu 1. 6. 1968, niin että Kauppaopisto pääsee aloittamaan 129. lukuvuotensa uusissa tiloissa.

Aurakadun ja Maariankadun kulmassa Kauppaopistolla on käytettävissä 2.400 m², mutta uuteen taloon tulee 6.300 m². Oppilasmäärä on nyt 520, mutta se voidaan nostaa heti 860:een ja erinäisin järjestelyin myöhemmin 1.150:een. Lisätilat ovat tarpeen senkin vuoksi, että kauppaopistot mahdollisesti jo syyslukuvuoden alusta 1968 muutuvat keskikoulupohjalla 3-vuotiseksi ja ylioppilaspohjalla 2-vuotiseksi. Uusi rakennus on Turun Kauppaopiston kolmas oma talo. Toiminta aloitettiin neljännessä paikkaa pienessä vuokrahuoneistossa.

O. KOIVISTO

"TURKU RAKENTAA"-NÄYTTELY

Eräs tämän syksyn Turun päivään liittyvä merkittävä tapahtuma on "Turku rakentaa"-näyttely Konserttitalossa. Näyttelyn avajaiset ovat sunnuntaina 17. 9. klo 15. Näyttelykomissarina toimiva arkkitehti Unto Toivonen on ystävällisesti kertonut lehdellemme näytellystä seuraavaa:

Vuoden 1967 Turun päivien ohjelmaan on kaupunginhallitus päättänyt liittää kaupungin rakennustointa selostavan näyttelyn, jolle annettiin nimeksi "Turku rakentaa". Näyttelytoimikuntaan ovat kuuluneet maist. K. Gräsbeck, arkkitt. O. Kesitilä ja U. Toivonen sekä ekon. A. Varhi. Näyttelykomissariksi määrättiin arkkitt. Toivonen. Näyttely rakentuu kahteen erilaiseen osaan. Toisena osana on varsinaista rakentamista koskeva näyttely, toisena on rakentamisen suunnittelua koskeva yleiskaavanäyttely. Edellinen on sijoitettu Konserttitalon alahalliin, jälkimmäinen ylähalliin. Näyttelyn rahojat ovat toimineet seuraavat liikelaitokset:

Turun Suomalainen Säästöpankki, Turun Työväen Säästöpankki, Turun Säästöpankki, KOP, PYP, Postisäästöpankki, Helsingin Osake-Pankki, Sampo, Puolimatka Oy, Ruola Oy, Rakennus Oy, Urakoitsijat Oy, Kivikartio Oy, Arvi Ahti Oy, Risto Järvinen Oy, Ylismäki Oy, Kaarila & Wallenius, P. Lindberg Oy, Nuutinen & Nordström, TASO, SATO, Leiras, Barker-Litinen, Rettig, Wärtsilä, Turun Sanomat.

"Turku rakentaa"-näyttely rakentuu topograafisen konstruktion varaan. Alahalliin on sijoitettu Turun ruutukaava kuvaava nelioasetelma, jonka halkaisee Aurajoki kolmine siltoineen. Reuna-alueille on sijoitettu tilat kaupungin uusien asuma-alueiden esittelyä varten.

Erään nelion muodostaa kauppatori kuvaava aukea, jossa yleisöllä on tilaisuus seurata diakuvin valokuvaajaa kierroksella ja samalla nähdä kaupungin nähtävyydet normaalista poikkeavalla tavalla. Kuva-koelma sellaisenaan sisältää arkkitehtonisesti arvokkaimmat kohteet Turun kaupunkikuvasta Kokoomas-

sa esitellään asuntotuotannon lisäksi sosiaalista rakennustointintaa sekä tärkeimmät suunnitteluvaiheissa olevat kunnalliset rakennuskohdet.

Turun arkkitehtitoiminnan kehitystä kuvaavat tilastoesitykset havainnollistavat rakennustoiminnan merkitystä kaupungin talouselämässä.

Näyttely sisältää erillisen osaston, jossa ovat edustettuina historiallisesti arvokkaat rakennukset Turussa. Nämä rakennukset on osaksi jo ehditty purkaa, osa niistä on entistetty ja osa odottaa kohtaloaan.

Turun rakentamisen suunnittelua kuvaava yleiskaavanäyttely sijaitsee ylähallissa. Se jakaantuu kahteen osaan, joista toinen kuvaa yleiskaavoitusta ja sen periaatteita yleisesti, toinen osa nimenomaan Turun asemakaavan kehitystä sekä nyt laadittavan yleiskaavan tähän mennessä saavutettuja tuloksia erillisten tutkimusten muodossa. Yleiskaavanäyttelyn on laatinut Suomen Rakennustaitteen Museo.

Näyttelyn järjestäjän tarkoituksena on ollut antaa yleiskatsaus Turun vilkkaasta rakennustoiminnasta sekä antaa ennakkokäsitys kaupunkilaisille niistä suurista rakennustehtävistä, joiden edessä Turun kaupunki ja sen rakentajakunta lähivuosina tulevat olemaan.

Näyttelyn rakentamisen suunnittelua koskeva osasto on nimeltään "Yleiskaava - yhdyskunnan rakennusohjelma". Tämä osasto kuvaa yhdyskuntasuunnittelun tehtäväkenttää. Aikaisemmin yhdyskuntasuunnittelu nähtiin taiteellisenä, teknisenä ja juridisena tehtävänä, nyt jo ymmärretään, että elinympäristöme kehityksen säätöminen ja hahmotelu vaatii monien eri ammattiryhmien samanaaroista ja aktiivista mukanaoloa. Arkkitehti, joka viime kädessä yhdyskuntiemme ulkonaisen hahmon, joutuu työssään nojaamaan mm. taloustieteen, liikennetekniikan ja sosiologian luomiin perusteisiin. Yhdyskuntasuunnittelun ongelmat ovatkin tänään kaikkien siihen osallistuvien alojen koordinoitujen tutkimuksen kohteena. On myös käynyt selväksi, kuinka tärkeää on että kaikki ne, jotka joutuvat tekemään päätöksiä yhdyskuntasuunnittelun kysymyksissä, tuntevat suunnittelun mahdollisuudet ja tavoitteet. Siksi olisi kunnallismiehet saatava entistä aktiivisemmin mukaan keskusteluun yhdyskuntasuunnittelun ongelmista. Sama koskee kaikkia kansalaisia, jotka mielipiteillään vaikuttavat kehityksen kulkua.

Näyttely jakaantuu seuraaviin osastoihin:

- yhteiskunta tänään - mitä on yhdyskuntasuunnittelu - yleiskaavoitus - yleiskaavoituksen historia - Turun kaupungin yleiskaavan inventariomateriaali.

Koska yhdyskuntasuunnittelu ja varsinkin oman kaupunkimme yleiskaava kiinnostavat kaikkia kaupunkilaisia, on näyttelytoimikunta halunnut juuri tämän näyttelyn yhteydessä selvittää tämän suunnittelun tavoitteita ja keinoja sekä itse suunnitteluprosessia.

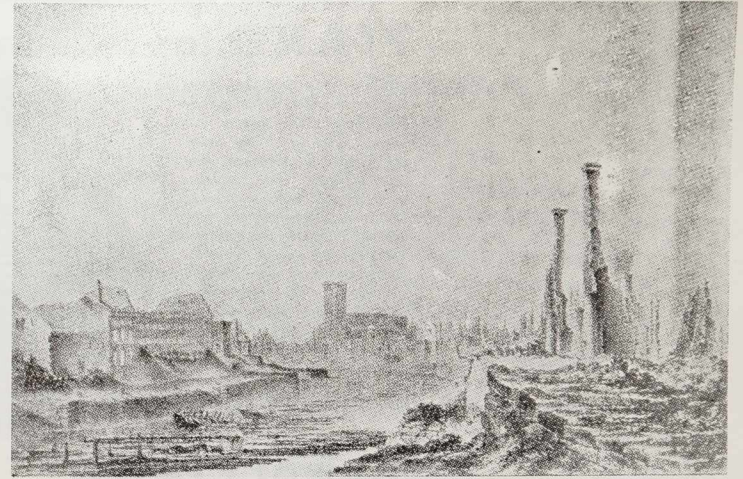
Suomen
ABO, VÄR STAD
Turku

kuuluu jokaiseen
turkulaiseen
kotiin.

Tilatkaa

se vuodeksi 1968
joulu-lahjaksi
myös su-
laisille
muualla maassa.

Vuosikerta - 4 numeroa - 5-

Turun palo v. 1827 tuhosi kaupungin melkein kokonaan ja kyseistä vuotta voidaan siis pitää nykyisen Turun rakentamisen alkuvuotena, josta rakentamisesta omalla osallaan "Turku rakentaa"-näyttely kertoo. Kuvasamme palossa tuhoutunutta Turun keskustaa.

Sinulle

Miksi peittäisin kukilla kummun,
jonka alle arkipukusi kätkettiin?
Miksi asettelisin kukkia kuvasi eteen?

Sinulle itsellesi minä tuon kukkani:
kaipaavan, katuvan sydämeni,
rakkauteni sinuun,

sinun kauttasi Vapahtajaan,
Hänen kauttansa Jumalaan.

Toini Ojanperä

Uutta asuntoa

suunnitellessanne
toimistomme esittelee Teille
rakenteilla ja suunnitteilla olevat
kerros- ja rivitalomme

RAKENNUSTOIMISTO

R. JÄRVINEN Oy

Turku - Humalistonkatu 8 B.
Puhelin 335 400

C. J. Gardberg:	Sivu
Suomen tie — Finlands väg	3
Olavi Rytönen:	
Turun yliopisto rakentaa —	
Turun yliopisto bygger	4
Turun-päivä — Åbo-dagen	5
A. S. Sandelin:	
Wäinö Aaltosen museoraken-	
nus — Wäinö Aaltonen museet	6
Esa Piironen:	
Erik Bryggman 1891—1955	8
Erkki Vuori:	
Turun uudet kirkot — De nya	
kyrkorna i Åbo	9
Silminnäkijä:	
Turun suuri palo — Åbo brand	11
Eero Elenius:	
Ylioppilaskunta rakentaa —	
TYÖ bygger	12
John Rosas:	
Sibeliusmuseets nya hus —	
Sibeliusmuseon uusi rakennus	14
Arvo Viljanti:	
Leijonavaakuna ja siniristilippu	
— Lejonvapen och Finlands	
flagga	15
Toivo Korpela:	
Turku-seuran kevätretket —	
Åbo-samfundets värvandringar	16
Oiva Koivisto:	
Ennätysmäärä julkisia raken-	
nuksia valmiiksi — Åbo nya	
storbyggnader	18
Unto Toivonen:	
"Turku rakentaa"-näyttely —	
Utställningen "Åbo bygger"	20
Toini Ojanperä:	
Sinulle	21
Kansikuvamme esittää sisäkuva	
Ylösnousemuskappelista ja liit-	
ty kirjoituksen "Erik Brygg-	
man".	

PIANO lapsellenne

Teillä ei ehkä itsellänne ollut lapsena tilaisuutta soitonopiskeluun, mutta tietysti haluatte nyt antaa lapsellenne kaikki mahdollisuudet. Omaehtainen musiikin harrastus antaa lapselle koko elämän ajaksi korvaamattoman ystävän vapaa-ajan viihteeksi ja henkisen elämän kotoiseksi. Ja ehkäpä juuri Teidän lapsellenne sen merkitys muodostuu vielä suuremmaksi. Soitonharrastus vaatii kuitenkin kotiin jonkin soittimen. Lapsen ensimmäiseksi soittimeksi sopii

Kawai PIANO M-JUNIOR, 1.780:—

KAWAI-pianot ja flygelit ovat maailman suurimpiin kuuluvan japanilaisen K. KAWAI-pianotehtaan valmistettua. Kawai-pianoja myydään kaikkialla maailmassa, mutta erikokoisesti Yhdysvalloissa ovat ne erittäin suosittuja. Kawai-pianot ovat hyvin korkealuokkaiset valmistettua, ja kuitenkin hinnaltaan huokeita.

Kuvassa oleva Kawai Junior-piano on tarkoitettu lasten harjoitus-pianoksi, mutta soiteleppä sillä aikuinenkin melisävelmiänsä. Sen ääni on kaunis ja hillitty, sopiva esim. kerrostaloon. Korkeus 101 cm, leveys 109 cm, syvyys 56 cm. Koskettimisto 5 1/4 okt. HINTA 1.780:—, Myös vähittäismaksulla. Ei korkoa.

AINUTLAATUINEN VAIHTO-OIKEUS
Kawai Junior-pianoon annamme vaihto-oikeuden kahden vuoden ajaksi, jona aikana vaihdossa uuteen normaalipianoon hyvitetään Kawai Junior-pianostanne sen kauppahintaa.

Tilatkaa ilmainen hinnastomme.

Maahantuoja ja päämyyjä:

VALTOLA OY

Turku, Linnankatu 26 — Puh. 12 313

HELSINGISSÄ: Annankatu 16, Vanhankirkon puiston varrella. Puh. 601 097.

Keski-Suomessa: V. HURTTIA, puh. Keuruu 59. (Varasto Jyväskylässä.) Oulussa: Piano- ja harmoniiliike KORTESALMI, Isok. 41. Porissa: PIANOLIIEKE Y. RONIMUS, Pohj.-Puisto 3. Tampereella: PIANOMYYNTI, Satamakatu 7.

Turun Asennuspaja

SUUNNITTELEE JA URAKOI:

- Maaseutusäähökalaitos- ja erillisiä muuntopiirejä sekä vanhojen verkostojen peruskorjauksia
- maa- ja merikaapelointeja
- satama-, katu- ja tievalaistuksia
- laivasähköistyskiä
- laivadiolaitteiden asennuksia ja huoltoa
- sekä urakoi kerrostalojen, kuten sairaaloiden ja koulujen, sekä tehdas- ja asuinrakennusten sähköasennuksia

TURKU — KRISTIINANKATU 4 — PUH. 20 052

Rakennusliike M. YLISMÄKI OY rakentaa

Turussa

- Asunto Oy Sirkankartano

Naantalinn kaupungin Ruonan alueelle

- Ruonan tornitalot
- Aravalainoitettu Asunto Oy Lintukoto

Paraisten kauppalan Tennbyn asunalahtiin

- Asunto Oy Morrenmaa
- Aravalainoitettu Asunto Oy Tennbylaakso
- Aravalainoitettu Asunto Oy Tennbyniitty

Liedon Kyöstikartanon asunalahtiin

- Asunto Oy Penninki
- Aravalainoitettu Asunto Oy Ilmarinen

Rakennusliike
YLISMÄKI

TURKU
Luostarin k. 8
Puh. 10 322

KIINTEISTÖ- JA KATURAKENNUS

KASITYÖLÄISKATU 1
PUH. 18 776

RAKENNUSTOIMISTO PAAVO I. LINDBERG Oy

Turku - Uudenmaankatu 4
Puh. 19 122

RAKENNUSTOIMISTO AIMO SALMINEN OY

Turku - Puutarhakatu 8 c.
Puh. 10 641

TURUN VARTIOKESKUS

Aninkaistenkatu 12 E.
Puh. 16 930 - 23 453

PUHDASTA POLTTOÖLJYÄ
TURKULAISIIN KOTEIHIN

E-öljyt Oy

SUOMALAINEN
ÖLJY-YHTIÖ

Puutarhakatku 45 - Puh. Vaihde 335 200

T:mi ANTICOR

TEOLLISUUSKATU 44

PUHELIN 371 720

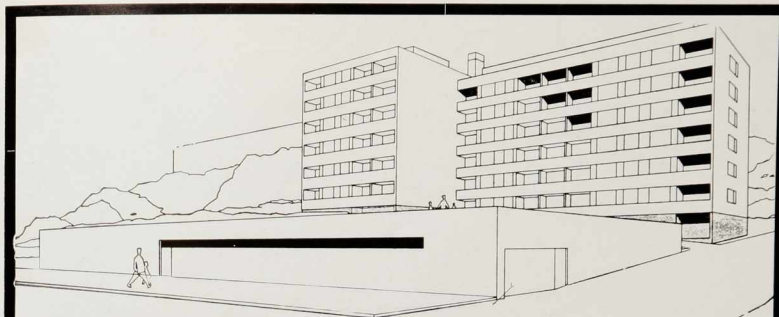
RAKENNUSLIIKE

A. RUMMUKAINEN Oy.

Maariankatu 3 b. Puh. 23 836

RAKENTAA URAKALLA JA LASKUUN

AUTOJEN RUOSTEENESTOALAN
ERIKOISLIIKE TURUSSA

ASUNTO-OSAKEYHTIÖ YRJÖNKATU 3

L. RANTAKATU 7 PUH. 330 850

Rakennuttajien ja asunnonostajien
luottamusta nauttiva rakentajanimi

TURUSSA
HELSINGISSÄ
LOHJALLA

RAKENNUS OY

TURKU RAKENTAA

JA

YLEISKAAVA

NÄYTTELY

KONSERTTISALISSA

17. 9.-24. 9. -67 KLO 16-20

PROF. BRYGGMANIN

MUISTONÄYTTELY

TAIDEMUSEOSSA

16. 9.-15. 10. -67 KLO 10-16

V A P A A P Ä Ä S Y